JOUKKOKIRJE

TUNTURILATU

LAPINKÄVIJÄN LEHTI ● JULKAISIJA TURNTURILATU RY ● N:o 3/1990

415/ /009 00083700000

Kuva: Uolevi Mättö

Puheenjohtajan tähdenvälit

Tunturilatulaiset viettivät elokuussa jälleen antoisan viikonlopun tällä kertaa Tunturikerho Kumpen vieraina Mäkikankaan kämpällä Lieksassa. Järjestelyt sujuivat erinomaisesti ja aikaa jäi ohjelman lomassa mielipiteiden vaihtoon ja seurusteluun eri puolilta Suomea tulleiden tunturilatulaisten kesken. Kaikkiaan yhdentoista kerhon jäseniä oli paikalla nauttimassa pohjoiskarjalaisesta erämaasta Patvinsuon kansallispuistoon tehdyillä vaelluksilla. Erikoisesti Kumpen järjestelmä "kahvirasti" Suomujärven rannalla oli täyden kympin arvoinen huomaavaisuus meitä vaeltajia kohtaan. Tunturikerho Kumpe ja kumpelaiset osoittivat, että ei tarvitse olla jäsenmäärältään suuri kerho järjestääkseen Tunturiladun tapahtumat viihtyisenä, kaikkia jäseniä tyydyttävänä tilaisuutena. Kiitos vielä kerran erinomaisista Kesäpäivistä.

★

Tunturilatulaiset ovat laajentamassa "reviiriään". Yhä useammin retkeillään nykyisin maan rajojen ulkopuolella. Pohjoismaissa – Kölin vuoristossa on joukko uskallikkoja vaellellut jo vuosia. Myös Keski-Euroopan alppeihin ovat jäsenemme tutustuneet – ensimmäiset retket sinne on kirjattu jo Tunturiladun alkuvosilta. Mutta reviiri laajenee yhä. Kuluneena kesänä oli joukko tunturilatulaisia vaeltamassa Huippuvuorilla (ei toki ensimmäisinä tunturilatulaisina) ja jopa Kuolan niemimaalla.

Ennakkotietojen mukaan nähdään susimerkki anorakissaan vaeltavia ensi vuonna ainakin Islannissa ja Kilimandzaron rinteillä. Ja mikäpäs siinä. Elämykset ovat uusia ja sykähdyttäviä. Mutta kokemuksesta tiedän, että kotoisten tunturien rauhalliset piirteet, suojaiset ikihongikot ja iloisesti solisevat kirkasvetiset tunturipurot ovat kuitenkin sitä, jota ainakin minun mieleni kaipaa. Mutta vaihteluna, omien rajojen hakemisena mahtavat jäätiköt, saven tai kalkin harmaat purot kyllä menettelevät. Myös eksoottista kukkaloistoa kaipaaville tuottavat kalkkiperäiset vuoret varmasti elämyksen.

★

Tunturilatulaiset uurastivat jälleen kesällä kaksissakin talkoissa. Susikyrö sai "varpumiesten" vihjeiden perusteella kauan kaipaamansa kaivon uuden majoitusrakennuksen lähelle. Tätä kirjoitettaessa kaivon tyhjentäminen pohjalietteestä on vielä tekemättä, mutta sen jälkeen saamme varmasti puhdasta pohjavettä ruokavedeksi. Saunaveden otamme edelleen vanhasta kaivosta, jossa vesi on toki edelleenkin juomakelpoista. Uuden kaivon ympäristö kaipaa vielä siistimistä, mutta ehkä sekin korjaantuu vielä ennen lumen tuloa.

Myös Susi-Talaksella talkoiltiin kesän aikana. Silloin uusittiin vesikatto, jonka rakennustoimikunta totesi haurastuneen ja veden päässeen eristeisiin. Samalla lämpöeristystä myös lisättiin sekä kattoon että lattiaan, joten pakkasen pitäisi pysyä ulkona ja lämmön sisällä. Kiitokset pienelle, mutta uutteralle talkooporukalle. Talkootoiminta tukikohtiemme hyväksi jatkuu edelleenkin, sillä Kesäpäivillä yksimielisesti suositeltiin Susikyrön saunan uusimista. Johtokunta paneutuneekin vielä tämän vuoden aikana asiaan.

★

Tyytyväisenä olen todennut Tunturilatu-lehden kehittyvän vähitellen todelliseksi tunturiretkeilyn erikoisjulkaisuksi. Johtokunnalle on joskus tullut esityksiä jonkinlaisen vuosijulkaisun aikaansaamisesta. Se on kuitenkin jäänyt voimavarojen puutteessa toteutumatta – valitettavasti. Ehkäpä lähivuosina toteutuu haaveemme ainakin Tunturiladun juhlajulkaisun ilmestymisestä. Ennen sen toteutumista on meidän ponnisteltava oman lehtemme kehittämiseksi paitsi jäsenlehtenä myös tunturiretkeilyn erikoisjulkaisuna. Tässä suhteessa erikoisartikkelit retkeilyalueista ja -varusteista perusteellisine testeineen ovat tervetulleita. Johtokunta ja lehtitoimikunta ovatkin olleet "tuntosarvet" pystyssä, mutta vielä piilossa olevien kykyjen esiinmarssia odotamme edelleenkin.

★

Tunturiladun kirjoituskilpailu on ratkennut. Kaikkiaan tuli arvosteltavaksi 14 kirjoitusta 12:lta nimimerkiltä. Asiantunteva raati seuloi parhaat palkittaviksi. Raati kiittää kirjoitusten tasoa varsin hyväksi. Arvostelua tosin vaikeutti se, että osa kirjoituksista oli mielipide- tai tutkielma-tyylisiä, pääosan ollessa varsinaisia retkitarinoita. Kuitenkin joukosta erottui yhdeksän kirjoitusta, jotka aikanaan tullaan julkaisemaan lehdessämme ja joista neljä parasta asetettiin paremmuusjärjestykseen. Yksityiskohtaisemmin arvostelulautakunnan työskentelystä ja arvosteluperusteista on seuraavassa lehdessä.

Yrjö Suuniittu

TUNTURILATU r.y.
JOHTOKUNTA

Pj. Yrjö Suuniittu Sammonk. 32 E 62 Tampere p.k. 931–555513, t. 127957
Vpj. Eero Hämäläinen p.k. 90–498741
Jäsenet: Arvo Anivuo p.k. 941–272597, Terttu Civill p.k. 931–110077, Pekka Huttunen p. 958–21247, Marja-Liisa Kramsu p.k. 921–366457, Uolevi Mättö p.k. 914–28901, Raili Partanen p.k. 971–224427 ja Eero Niinikoski p.k. 931–615981.
Sihteeri: Antti Karlin, Kalevantie 15 A 22, 23500 Uusikaupunki p.k. 922–24040
Jäsenasiat: Anja Pajunen, Erkylänk. 21, 05820 Hyvinkää p.k. 914–28901
Talous: Oili Virtanen, Sauvonrinne 7 D 14 08500 Lohja p. k. 912–81177.
Kuva-arkistonhoitaja: Hannu Hiltunen, Kaivosrinteent. 2 K 92 01610 Vantaa p.k. 90–531357.
Postilähetykset ja juoksevat raha-asiat: Elvi Zweygberg, Suomen Ladun toimisto, Fabianink. 7, 00130 Helsinki p. 90–170101
TL:n tilit: SYP Katajanokka 206621–20620 tai postisiirtotili 13533–1.

JÄSENLEHTI TUNTURILATU

Vastaava toimittaja Yrjö Suuniittu
Toimitussihteeri Uolevi Mättö, Erkylänk. 21, 05820 Hyvinkää p.k. 914–28901.
Lehtitoimikunta: Hannu Hiltunen, Antti Karlin, Eero Hämäläinen, Anja Pajunen ja Matti Rekola.

KIINTEISTÖT

Susikyrö, Enontekiö
Susi-Talas, Inari
Susi-Kiisa, Utsjoki
Kärrikaltio, Inkoo (Kavtsin hallinnassa)
Rakennuspäällikkö Pekka Huttunen, Joukontie 27, 76150 Pieksämäki p. 958–21247

SUSIVALIOKUNTA

Pj. Raimo Niklander. Jäsenet: Kalevi Kanerva, Väinö Martikainen, Marita Maula, Antero Tarvainen ja Veikko Tyrväinen. Sihteeri Sirkka Seliste.

TUNTURIKERHOT

OKTA (1) Kajaani
Pj. Pauli Keränen, siht. Anja Mustonen, Erätie 20 as 15, 87200 Kajaani p.k. 986–27946
KUOKTE (2) Hyvinkää–Riihimäki
Pj. Markku Salminen, siht. Anja Selenius,. Valssitie 7 05620 Hyvinkää p.k. 914–47956
KOLBMA (3) Tampere
Pj. Raili Pöllänen, siht. Matti Rekola, Rintamäenkatu 29 G 14, 33820 Tampere p.k. 931–652564
NJEALLJE (4) Pieksämäki–Mikkeli–Varkaus
Pj. Esko Aalto, siht. Ritva Kylliäinen, Koskik. 10, 50100 Mikkeli p.k. 955–164976
VIHTTA (5) Vaasa
Pj. Jaakko Heinimäki, Orvokkitie 5, 65610 Mustasaari p.k. 961–222208
KUHTTA (6) Helsinki Vartiokylä
Pj. Esa Huttunen, siht. Marja-Terttu Hakkarainen, Kastelholmant. 1 C 19, 00900 Helsinki p. 90–331602
TSIETSA (7) Iisalmi
Pj. Esko Pirinen, siht. Pentti Kainulainen, Vaarutie 14, 71160 Riistavesi p.k. 971–711014
KAVTSI (8) Helsinki
Pj. Jorma Alapurainen, siht. Hannu Maula, Ylipalontie 1 D, 00670 Helsinki p.k. 90–743246
OVTSI (9) Jyväskylä
Pj. Sakari Jarva, siht. Irma Hulkkonen, Ruokkeentie Majarinne, 40220 Keski-Palokka p.k. 941–635168
LOGI (10) Turku
Pj. Erkki Jauhiainen, siht. Anna-Maija Salminen, Hämeentie 20 B 28, 20540 Turku p.k. 921–377370
ALPPAS (11) Hämeenlinna
Pj. Veikko Stark, siht. Marja-Liisa Mäki, Matti Alangonk. 5 B 15, 13130 Hämeenlinna p.k. 917–29061
KUMPE (12) Pohjois-Karjala
Pj. Keijo Leppänen, siht. Niilo Siponen, Heikkiläntie 1, 83900 Juuka p.k. 976–72028

TUNTURIKERHOJEN

Kolbman kuulumiset

Mitäpä me kolbmassa puuhaamme tulevana syksynä. Toimintamalli on samanlainen kuin mihin olemme jo tottuneetkin. Kerhoillat kerran kuukaudessa tiistai-iltaisin pidetään Tampereen pääkirjastossa Metsossa luentosali 1 tai 2 alkaen klo 18.30. Muutakin toimintaa toki löytyy kuten retkeily- ja melontaviikonloppu Muroleen kanavan lähellä Tukkilassa. Mutta yhteiset viikonloput Latosaaressa ovat ehkä ohi meiltä kolbmalaisilta, asia on nyt sanoisinko "seisovassa tilassa" Kiitos Vallu ja kumppanit kun teitte ison työn viedessänne ehjän hellan Latosaareen, katsotaan nyt miten menee jatkossa, nouseeko koskaan savut kämpän piipuista.

Uuden tukikohdan löytämiseksi on käyty alustavia neuvotteluja ja jos asia etenee sopivasti niin meillä on vuokrapalsta käytössämme ensi vuonna. Tämä kaikki on vielä avointa, kuten Latosaarenkin lopullinen kohtalo, meille kolbmalaisille.

Järjestöllisesti asiaa tarkastellen olen kerhon puheenjohtajana erittäin iloinen siitä, että Kolbman säännöt ovat uusittu eräiltä kohdin. Muutos koskee puheenjohtajan toimintakautta, joka uusissa säännöissä on kaksi vuotta. Toki sama henkilö voidaan valita seuraavalle kaksivuotiskaudelle, mutta se on taas toinen asia. Samoin kerhotoimikunnan jäsen valitaan kahdeksi vuodeksi ja hän voi olla kerhotoimikunnassa valittuna kaksi kautta ja sitten hän automaattisesti pääsee lepovuoroon ainakin vuodeksi. Minusta on näin hyvä, kun sinä saat luottamustehtävän ja otat sen vastaan tiedät kuinka kauan sinä olet voimasi ja tarmosi luvannut kerhon hyväksi. Tämä mielestäni antaa pontta ja ytyä toiminnallesi, et ole jatkuvasti esillä, voit välillä seurata ikäänkuin sivusta ja latautua ehkä uuteen toimintakauteen.

Kerho on tehnyt hiihtovaelluksen keväthangille ja se toteutui kahdessa ryhmässä. Ikääntyneemmät nauttivat avotunturissa Käsivarren maastossa ja nautti täysin rinnoin. Fransun rautukin oli vallan erikoisluokkaa, kilohinnaksi noteerattiin peräti 300 mk/kg. Nuorempi porukka oli metsälapissa ja kuulemma olivat hongallakin. Kesävaellus oli Saariselän maastossa ja onnistui erinomaisesti. Yksityisesti kolbmalaiset ovat retkeilleet hyvinkin paljon. Erityisesti kaukoretkeily on ollut joidenkin kolbmalaisten tavoitteena ja ovat varmasti retkistään nauttineet ja meille muillekin luvanneet kokemuksiaan viestittää.

Niinpä Kolbman syksyn kerhoiltojen teemana on erikoiset vaellukset kaukaisissa kohteissa. Tässä ohjelma:
18.9. luentosali 1 UMPTEK 90 retkikunnan matka Kuolan tuntureille, Matti Rekola selostaa ainutlaatuisin diakuvin ym. materiaalin havainnollistamana ensimmäisen länsimaisen tunturiretkiryhmän seikkailuja.
16.10. luentosali 1 Tunturilatulaiset Huippuvuorilla.
Vaelluksista näillä arktisilla saarilla, jääkarhujen asuma-alueilla kertoo Yrjö Suuniittu sanoin ja kuvin.
13.11. luentosali 2 Arktinen vaellus magneettiselle pohjoisnavalle Kanadan pohjoisosissa. Christer Boucht'in ja kumppanien kera. Vaativasta vaelluksesta kertoo Stig Björk.
11.12. luentosali 2 UMPTEK 90 retkikunnan matka Kuolan tuntureille. Hiipinän ja Lujaur-urtin tunturien luonnosta, geologiasta, kasviharvinaisuuksista sekä alueen saamelaisista kertoo Jorma Mattson diakuvin ja muun materiaalin kera.

Tunturilatulaiset olette tervetulleita kuulemaan ja näkemään yhdessä meidän kanssamme osoitteeseen: Kirjastotalo Metso, Pirkankatu 2, Tampere.

Tunturiterveisin Raili ja kumppanit.

Kavtsin kuulumiset

Kesän tässä vaiheessa vaeltajan ajatuksiset suuntautuvat kahtaalle; mielessään muistelee vaelluksia, retkiä ja latulaisten yhteisiä tapahtumia, joissa kesän aikana on ollut mukana. Toisaalta ajatuksissa ovat jo ruskan värit ja tulevan talven hanget Lapin kairoilla. Näin tietenkin pitääkin olla. Kesän päättymisen kaipuuta helpottaa tieto uuden suven tulosta talven jälkeen. Myös velluksen päättymisen haikeutta lieventää toivo uudesta, kenties vielä mieliinpainuvammasta retkestä.

Kavtsilaisille kesä oli monipuolisen retkeilyn aikaa. Marjatan johdolla pyöräiltiin Itä-Suomessa, Ulla johdatteli toistakymmentä melojaa Hetasta Kittilään ja kaksikymmentä neljä innokasta kasvintutkijaa vaelsi ja katseli kasveja kerhomme retkellä Padjelantassa. Itse sain olla mukana kasviretkellä, joten mielessäni siintelevät nyt Ruotsin upeat tunturit, vuolasvirtaiset joet koskineen, loistavat kukkarinteet ja hyyvähenkinen vaellusporukkamme.

Oikea mies oikeassa paikassa; näin voi sanoa Eero Niinikoskesta, joka oli Padjelantassa kasvioppaanamme. Eeron hämmästyttävät tiedot kasveista ja hänen ahkeruutensa ja auliutensa opastaa meitä ansaitsee kyllä kiitoksen näin lehdenkin palstalla. Meille kavtsilaisille oli myös paljon iloa Tsietsasta ja Logista tulleista "vaellusvieraistamme". Maire ja Marjatta, teidän kanssa oli mukava taivaltaa. Tulkaa toistekin!

Syksyn myötä tapahtuu Kavtsin kerhoilloissa pieni muutos. Kerhoillat palaavat takaisin maanantaiksi – monen kerholaisen iloksi.

Loppuvuoden kerhoillat ja aiheet ovat:
17.9. kerhon kuvailta
15.10. vuosikokous ja luontokuvia Galapagos saarilta
12.11. tietoa kasvihuoneilmiöstä
10.12. vaelluskuvia ja -tietoa Alaskasta

Muusta syksyn toiminnasta tulkoon mainituksi:
29.–30.9. EA-kurssi Kärrikaltiossa
7.10. sieniretki Paippisissa
9.–11.11. maastotapahtuma Kärrissä
30.11.–9.12. kaamosvaellus Lapissa

Tilaisuuksiin ovat tervetulleet kerhomme ulkopuolisetkin.

Kerhomme säännöissä asetetaan rajoituksia kerhotoimikunnan ja puheenjohtajan toimintakausille. Yhtämittaisesti ei kerhotoimikunnassa saa olla kolmea kautta eli kuutta vuotta pitempään eikä puheenjohtajana kolmea kautta eli kolmea vuotta pitempään. Mielestäni näin on hyvä. Jo säännöt takaavat sen, että kerhon vetäjissä tapahtuu vaihtuvuutta ja toiminta siten ei jää polkemaan paikallaan.

Niinpä meillä Kavtsissakin tulee kolmelle kerhotoimikuntalaiselle vuodet täyteen tällä kaudella – puheenjohtajalle etunenässä. Siispä kirjoitukseni kerhonkuulumisista päättyvät tähän. Mukava oli teille kirjoitella. Asiat kun olivat enimmäkseen mieluisia. Mieluisaa oli myös toiminta kerhotoimikunnassa. Nopeasti meni ne kahdeksan vuotta, jotka kanssanne töitä tein. Paljon näimme vaivaa retkeilyn eteen, mutta kaikki oli sen arvoista. Monet mukavat muistot tältä ajalta lämmittävät mieltäni vielä pitkään.

Jorma

Vihttan kuulumisia

Vihtta on kohta 20 vuotias. Juhlaa vietetään "työn merkeissä" mutta kakkukahvit tarjoamme ensivuoden kesäpäivillä, jotka saimme tänne Vaasaan. Paikka on vasta katselun alla tässä vaiheessa. Tämä kuitenkin ennakkotietona: Tervetuloa Vaasaan Tunturiladun kesäpäiville 91.

Kerhomme ikäsusi Martti Valli otti ja täytti komeat 80 vuotta tässä kevään korvalla että vielä kerran paljon onnea. Tämä nuorukainen on ollut talkoissa Ylläksellä ja lenkkipolulla on nuoremmilla tekemistä perässä pysyäkseen. Martti on Vihttan perustajajäsen ja yksi tukipilareistamme. Uuden toimintakauden alkaessa teemme ruskamatkoja eri puolille Lappia. Viemme kaasuhellan Talakselle ja retken teemme yhdessä Login kanssa.

Kesälomat ovat vielä kesken ja väki laitumilla, joten tapaamisiin ruskassa ja Susiaisissa.

Pirkko

TOIMINTAA...

Tsietsan kuulumisia

Niinpä se taas kävi, että kesä on taas kohta ohi ja syksyn ja talven riemut edessä. Tsietsan osalta kulunut tai vielä kuluva suvi on ollut suhteellisen vilkas. Väki on käynyt Taivalmäessä aivan muuten vain ja järjestivätpä innokkaimmat vaelluskilpailunkin omille "kesäpäivillemme", jotka olivat tuossa heinäkuun puolivälin tienoilla. Meitä oli läsnä lähes 30, ja olipa muutama Siilin ja Iisalmen latulainenkin kuullut kutsumme. Vaelluskilpailuun osallistui kahdeksan kahden hengen joukkuetta ja kaikki eksyivät kerran. Itseasiassa niin oli rastin asettajakin tehnyt, kun kompassi kertakaikkiaan osoitti vikapaikkaan. Vaan mikäpä oli oikeata reittiä etsiskellessä, kun ei edes vettä satanut! Palkinnotkin oli hankittu ja ne arvottiin, joten allekirjoittaneellakin oli mahdollisuutensa. Ja koska lapsiakin oli paikalla, oli heille oma luontopolkunsa ja kaikki palkittiin.

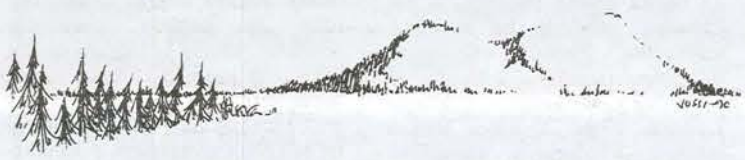
Kerhon ulkopuolellakin olimme näkyvillä Siilinjärven messuilla 9.–10. kesäkuuta.- Siellä Raili ja Esko esittelivät kerhomme ja yhdistyksemme toimintaa ja retkeilyvälineitä.

Jotunheimin valloittajatkin ovat palanneet retkeltänsä. Olivat kuulemma huiputtaneet kaksi korkeinta huippua. Hyvä Tsietsa! Mainitut retkeläiset muuten rahoittivat tätä retkeään talkoovoimin: olivat mm. siirtelemässä virvoitusjuomapulloja eräässä Iisalmelaisessa virvoitusjuomatehtaassa ja saivat siten katettua melko suuren osan matkakuluistaan.

Samaan aikaan, kun Pentin porukka oli kotiutumassa, olimme muutaman kerholaisemme kanssa Kumpen vieraana kesäisillä kesäpäivillä Lieksan Mäkikankaalla. Ei voi muuta sanoa, kuin että jo vain oli hienot maisemat! Ja kelit!

Sitten vain ruskaretkiä ja susiaisia odottelemaan!

Eloterveisin Heikki

19.8.1990 Patvinsuolla
Helvi Ahvenainen:

AAMURUKOUS LUONNOSSA

Jumala, Luojamme, uusi päivä on alkanut.

Nämä päivät ovat täynnä luomistekojesi täyteläisyyttä. Ota vastaan kiitoksemme lahjoistasi, joita olet meille päivä päivältä jakanut.

Kiitämme päättymässä olevasta kesästä. Annoit aurinkosi paista ja pilviesi tuoda tarpeellisen sateen.

Kiitämme korjatusta heinäsadosta, joka tuoksuu ladoissa.

Kiitämme kypsyvästä viljasta, joka turvaa meille jokapäiväisen leivän.

Kiitämme maistuvista marjoista ja kukkaniittyjen väri-ilosta.

Kiitämme metsien hiljaisuudesta, suon vahvasta tuoksusta ja rantojen kauneudesta.

Kiitämme Patvinsuosta, Ruunaan koskista ja Kolista, joissa luomistekosi säilyvät uusille sukupolville.

Kiitämme siitä ihmeestä, että saamme osallistua jatkuvaan luomiseen asumalla ja hoitamalla tätä maata.

Tuomme eteesi myös huolemme ja hämmennyksemme, jonka vallassa mielemme tänä aikana on. Kuulumme sukupolveen, jonka aikana vedet samenivat ja puut sairastuivat.

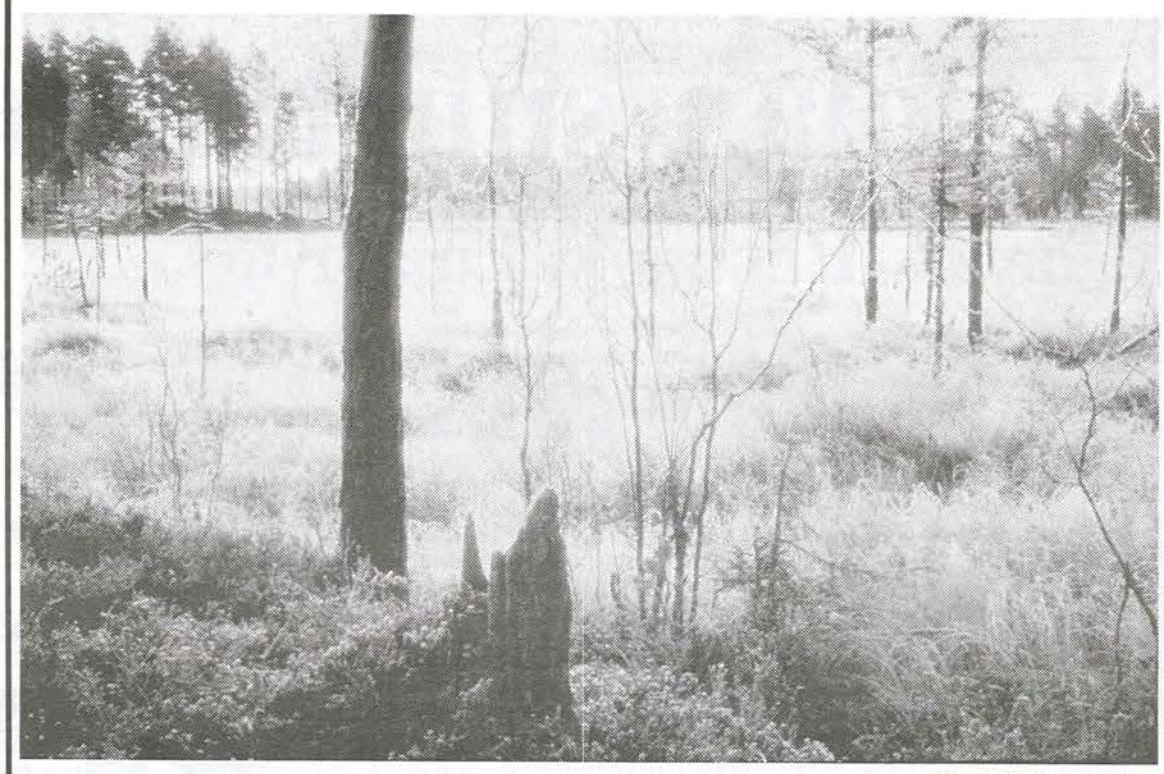
Herra, teidät miten tästä eteenpäin tarvitsemme viisautta erottaa kehittämisen tuhoamisesta.

Anna meille uusi ulottuvuus, jossa rohkenemme käydä tarkistamaan yksityistä vastuutamme.

Anna vallan käyttäjille, eduskunnalle ja maan hallitukselle lujuutta tehdä tahtosi mukaisia päätöksiä kun niiden aika on.

Ohjaa kansainvälisiä tieteen, taiteen ja poliittisen päätöksenteon voimavaroja niin, että löytyisi keinot torjua luomakuntasi tuho.

Herra, sinun kaikkivaltiaaseen viisauteesi turvaamme. Aamen.

Kuva: Uolevi Mättö

Tunturiladun kesäpäivät Lieksassa 18–19.8.1990

Tämän kesäiset kesäpäivät pidettiin Lieksassa Pohjois-Karjalassa Kumpen järjestäminä. Paikkana oli Mäkikankaan metsäkämppä Kontiovaarassa lähellä Patvinsuon kansallispuistoa. Päivien järjestelyihin oli paneuduttu pitkin kevättä ja kesää rakennelmien ja juhlapaikan pystyttämisellä, iltanuotiopaikan laajentamisella, erämaaportin teolla, saunan maalaamisella ja monella muulla tehtävällä päivien onnistumiseksi.

Osa talkooväestämme oli häärinyt paikalla yhtämittaa koko viikon ennen päiviä ja kokkimme ja Pekka saapuivat ensimmäisinä muutamaa päivää ennen varsinaista päivien alkua.

Kumpelaisille oli yllättävää ensimmäisten vieraiden suurella joukolla saapuminen jo perjantai-iltana ja ennen aamua lauantaina paikalla oli jo sata tunturilatulaista. Sään suosiessa ei teltoihin majoittumisessa ollut ongelmia. Päiville osallistui kaikkiaan 175 latulaista.

Vieraita odotellessa lisää, paikalla olleilla oli mahdollisuus tutustua ennen avajaisia lähiympäristöön ja erityisesti sodan ajan muistomerkkiin ja sen tarinaan.

Tätä tilaisuutta varten pystytettyihin uutuuttaan hohtaviin lipputankoihin kohotettiin Suomen lippu ja Tunturiladun viiri, jonka jälkeen päivät olivat avatut.

Kesken kesälomaansa paikalle saapunut latulainen apulaiskaupunginjohtaja Aulis valoitti tervehdyksessään Lieksaa asuin- ja elinympäristönä ennen ja nyt eikä luonnonsuojelulliset asiatkaan aivan jääneet kaupungin kannalta epäselviksi. Tämä sama asiahan tuli esille myöskin kumpelaisen pappimme seuraavan aamun päivänavauksessa vähän erikulmalta katsottuna.

Lauantainen luontopolku läheisessä maastossa oli Niilon valmistelema ja toteuttama. Kiertäjiä riitti myöhään iltaan saakka. Kokin monivaiheisten ja pitkällisten padan puhdistamisseremonioiden tuloksena olikin sitten ennen yleistä saunomista maittavaa ruokaa. Illan tärkeimpiä hetkiä oli istuminen iltanuotiolla laulun ja asiapitoisenkin juttelun kera. Puheenjohtajamme Yrjö sai varmaankin eväitä hallitukselleen tulevista tapahtumista, ja Pekan selonteko rakennuskohteista menneistä ja tulevista valoitti toimintaa Lapissa kämpillämme.

Mitenkään järjestäjien puolelta järjestettyä ei ollut kesken iltanuotion illassa kiirinyt viesti saunan palamisesta. Siihenhän se nuotiolla istuminen sitten katkesikin vähäksi aikaa ja sauna, joka oli juuri kunnostettu, ei sitten palanutkaan sen enempää. Paikalla olleet palomiehet ja palolautakuntalaiset johtivat sammutuksen ja myöskin kunnostamisen seuraavan päivän tosikäyttöön.

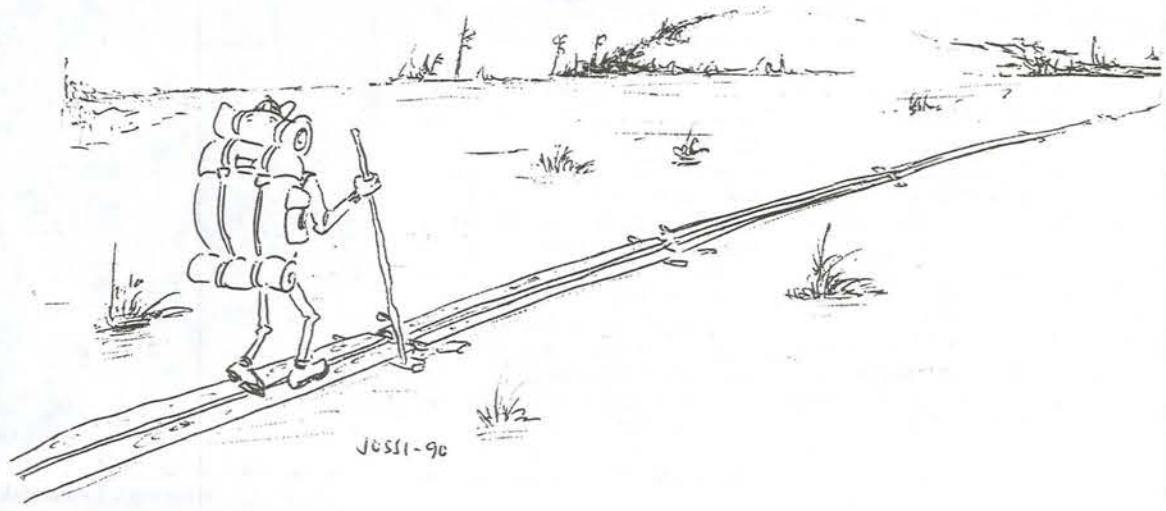
Karkeloitakaan ei aivan unohdettu ja kämpän isollapuolella soi haitari niin haikeaan pimentyvään yöhön säveliään Matin vetelemänä. Muusta musiikkipuolesta kitaralla yhteislauluissa huolehti sitten toinen Matti ansiokkaasti.

Sunnuntaisen aamuhetken jälkeen siirryttiin sitten autoilla Suomun kierrolle ja lyhyemmälle Olkkosensaaren kierrolle. Väki jakaantui sopivasti puoliksi ja puoliksi. Mainiossa säässä suoritetun lenkin jälkeen kahvitteluineen Kuikkalahdessa Suomujärven rannalla oltiinkin sitten valmiit jälleen palaamaan kämpälle, saunomaan, ruokailemaan ja päättäjäisiin.

Päivät olivat päättyneet sunnuntaina noin kolmen aikaan, edessä oli enää kotimatka hyvinkin kauaksi kotipaikkakunnalle. Päivistämme kuulimme vain pelkkää kiitosta. Yhdessäolo mainiossa säässä oli järjestäjille unohtumaton elämys. Moni halusi tulla jo aivan pian takaisin maisemiimme ja Suomulle tai kiertämään Karhunpolun Lieksan alueella tai Susitaipaleen Ilomantsissa. Olemme iloisia käynnistänne ja tapaamisiin muissa tunturiladun toiminnoissa. Kiitokset järjestelyihin osallistuneille.

Järjestäjien puolesta:

Pentti Koivistoinen

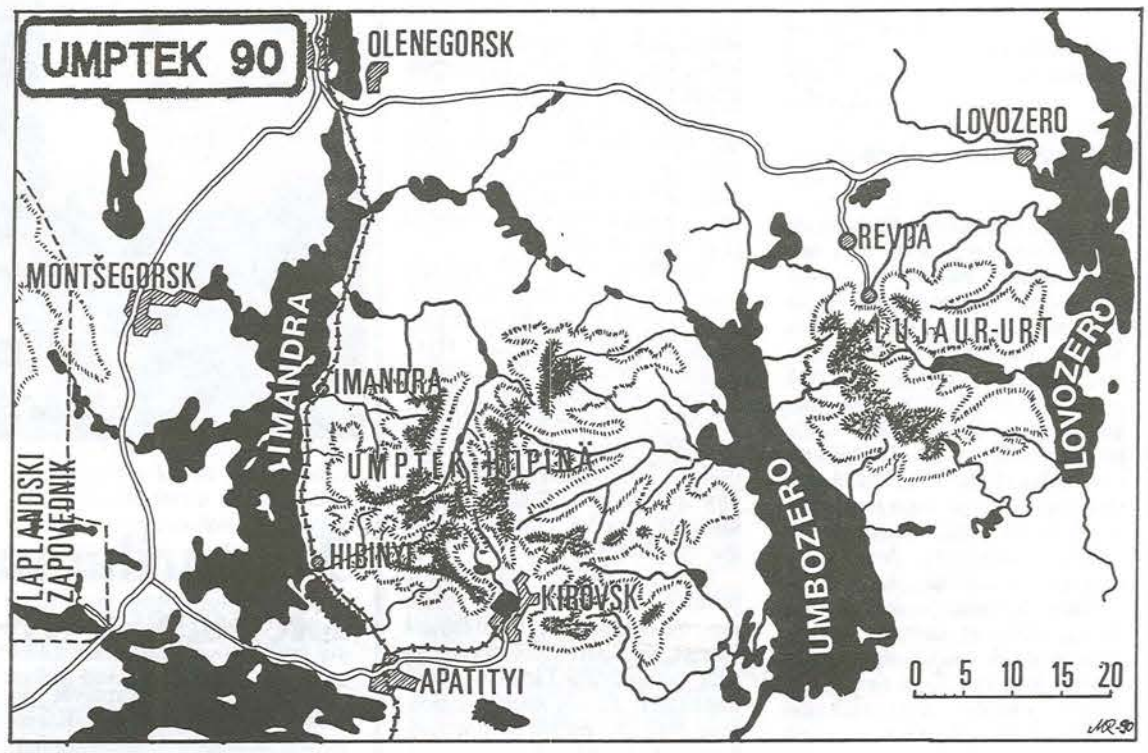

Kuolan suurtunturit

Umptek-Hiipinä ja Lujaur-urt

Kirjassa "Suuri Kuolan retki 1887" kerrotaan suomalaisesta luonnontieteellisestä retkikunnasta, joka kartoitti Euroopan kartan viimeisen valkoisen täplän – Kuolan niemimaan. Heinäkuussa 1990 UMPTEK 90 retkikunta teki toiseksi suurimman Kuolan retken tarkoituksenaan kartoittaa alueen tunturiretkeilymahdollisuudet sekä tutkia Kuolan saamelaisuuden nykytilaa.

Retkikunta oli paikallisten matkailuviranomaistenkin tietojen mukaan ensimmäinen länsimainen tunturiretkiryhmä Hiipinän ja Lujaur-urt'in tuntureilla. Ensimmäisenä länsimaisena lehtenä on Tunturiladulla nyt kunnia julkaista selostus Kuolan suurtunturien retkeilystä ja värikuvia sen maisemista, valitettavasti vain mustavalkoisina.

UMPTEK 90 retkikunnassa olivat Matti Isotalo, Toivo Manninen ja Jorma Mattson Turusta sekä Matti Rekola Tampereelta. Venäjänkielen taitoisina sekä paikalliset tavat tuntevina oppaina toimivat eestiläiset Aleksander Annus, Taimi Viidna ja Els Kütt. Retkikunnan tavoitteet ja kohteet Kuolassa olivat:

- Vaellukset Hiipinän ja Lujaur-urtin tuntureilla sekä niiden retkeilymahdollisuuksien selvittäminen.
- Tutustuminen Lapin luonnonpuistoon ja sen museoon.
- Tutustuminen Lovozeron kylään ja saamelaismuseoon.
- Mahdollisuuksien mukaan käynti Murmanskin ja Leningradin museoissa, niiden pohjoisten kansojen osastoilla.

Retkikunnan eestiläisjäsenet tavattiin ensimmäisen kerran Tallinnassa. Paikallisen alpiklupin viihtyisässä kerhohuoneessa vietettiin mukavaa iltaa toisiin tutustuen ja tulevasta retkestä keskustellen.

Matkustamista!

Retkikunnan koko matka kesti 19 vuorokautta ja suurin osa ajasta kului matkustamiseen. Nopein tapa päästä Kuolan niemimaalle olisi lentää Murmanskiin ja sieltä junallla tai bussilla tunturiin. Retkikunta valitsi hitaamman, mutta kiinnostavamman tavan; Tallinnan ja Leningradin kautta junalla. Vuorokautinen junamatka Leningradista pohjoiseen halki itä-Karjalan oli erittäin antoisa kokemus!

Kuolassa retkikunta tutustui paikallisiin kulkuneuvoihin melko monipuolisesti. Nyt tiedetään millaista on matkustaa Kuolan alueen takseilla, pikavuorobusseilla, paikallisbusseilla, maastoautoilla, ambulanssilla sekä moottoriveneillä.

Retkeily Kuolan tuntureilla

Retkeily Neuvostoliitossa on aika yleistä, vai sanoisiko niin, että väkeä riittää siihenkin harrastukseen. Kuolan tuntureillakin näkee suuria vaellusryhmiä, jotka voivat olla kotoisin vaikka maapallon toiselta puolelta. Kirovskin KCC:n (Matkailu- ja retkeilyneuvoston valvonta- ja pelastuspalvelu) toimiston tilastojen mukaan Hiipinän ja Lujaur-urt'in tuntureilla kulki v. 1988 kesällä 379 ryhmää (3210 henkeä) ja talvella 152 ryhmää (1443 henkeä). Kaikki retkeilijät eivät ilmoittaudu toimistoihin, joita Kirovskin lisäksi on Murmanskissa sekä Montšegorskissa.

Kuolan suurtunturit ovat vaativaa ja vaarallista retkeilyaluetta. Lumi- ja kivivyöryt ovat aina uhkana ja sääolosuhteet muuttuvat nopeasti. Kirovskin KCC:n johtajan mukaan, 25 vuoden aikana on keskimäärin kolme henkeä menehtynyt tuntureille. Suurimmat onnettomuudet tapahtuivat vuonna -74 tammikuussa, jolloin kahdeksan hiihtovaeltajaa paleltui Lujaur-urtin Tsivruai-solaan ja vuonna -82 seitsemän hiihtäjää joutui lumivyöryyn Hiipinän tuntureilla. Heidät löydettiin vasta vuonna -83 ja Kirovskin toimistossa on kuvasarja pelastustyöstä sekä erään uhrin kamerasta löytynyt ja kehitetty kuvasarja.

Tuntureilla on lukuisia yksittäisiä muistomerkkejä, muistolaattoja tai maalattuja kuolinaikoja kallioissa. UMPTEK retkikunnan havaintojen mukaan suurimpana syynä onnettomuuksiin voidaan pitää tiedotuksen puutetta. Onnettomuuksista ei ole julkisesti kerrottu ja siksi tuntureille lähtee ryhmiä heikosti varustautuneina ja vailla tietoa vaaroista. Toisena syynä on huonot varusteet jotka eivät anna mahdollisuuksia suojautua poikkeuksellisissa oloissa. Vaeltajan on pakko puskea lumimyrskyssä vasten jäätävää tuulta, kunnes ei enää jaksa. Erittäin huonot käsinpiirretyt karttaluonnokset ovat varmasti myös syynä menehtymisiin. Kartoista ei pysty näkemään kuinka pitkä matka voisi olla pelastavaan kylään tai kaivokseen.

Kuolassa retkeilijöiden varusteet olivat samalla tasolla kuin Suomessa joskus 50-luvulla. Paksut puuvillakankaiset harjateltat painavat märkinä lähes kaksinkertaisesti. Kaikissa kantolaitteissa ei ole edes tukikehikkoa tai pehmusteita ja siksi repun pakkaamistaito on säilynyt. Retkikeitin on vaeltajille tuntematon kapistus ja eipä sellaisiin olisi polttoainettakaan. Yleisin jalkine on tukeva vaelluskenkä, joka onkin erinomainen tunturien kivikoissa kuivalla säällä. Sateella, suota sekä jokia kahlatessa kastuvat niin kengät kuin sukatkin, ja ne ovat kauan märkinä.

Eestiläisten mukaan vaellusryhmien suureen kokoon on syynä turvallisuus. Ryhmien koko on yleensä 10–15 henkeä, mutta 30 hengen ryhmätkään eivät ole epätavallisia. Kaksin tai yksin retkeileminen on heille käsittämätön asia.

Ottamalla vaarat huomioon ja varautumalla niihin ennakkoon ovat Kuolan suurtunturit suositeltavaa retkeilymaastoa kenelle tahansa. Kivi- ja kasviharrastajalle löytyy tutkimista, valokuvaajille ja maisemien ihailijoille uusia perspektiivejä. Erilaiset kulttuurit antavat leimansa myös retkeilyyn. Vaellusryhmien kohtaaminen tunturissa on aina mielenkiintoista, erilaisten kansojen tapaamisia. Retkeily yhdistää ja maailma tuntuu pieneltä. Suhteita luomalla aukeaa mahdollisuuksia retkeilyyn vaikka Uralilla tai Kamtšatkan niemimaalla.

Laplandski zapovednik

Retkikunnan ensimmäinen tutustumiskohde oli Imandra järven länsipuolella sijaitseva Laplandski zapovednik, Lapin luonnonpuisto. Puisto on perustettu v. 1930 ja sitä on laajennettu v. 1985. Tällöin alkuperäisestä puistosta myös poistettiin Montšegorskin eteläpuolelta pieni osa (kuollutta metsää?).

Luonnonpuiston porttia vartioi vanha karjalaispariskunta joka puhui hyvää suomea, – tai karjalaa, niinkuin he antoivat ymmärtää. Puiston eteläiseltä tutkimusasemalta retkikunta sai oppaaksi opiskelija Vladimir Latka'n. Noin 20 km:n lenkin jälkeen Vladimirin kämpässä vietettiin mielenkiintoista teehetkeä: Teetä ja mustikkahilloa, tieteellistä keskustelua ja -väittelyä.

Tšuna-tunturin eteläisiltä huipuilta aukeni avarat maisemat: Idän ja kaakon suunnalla Imandra, etelän ja lännen väliillä metsäisiä vaaroja ja pohjoisessa tuntureita. Yli tuhatmetriset pyöreämuotoiset Montše-tunturit näkyivät metsäisen, pikkujärvien pilkkoman, täysin koskemattoman (?) laakson takana. Tunturien rinteille nousevat kuusimetsät olivat kaukaa katsoen kauniita; tummanvihreitä kartiokuusia kasvoi harvakseltaan kirkkaan vihreässä maassa. Ylempänä tunturissa kuusien kasvutapa oli erikoinen. Retkikunnassa sata vuotta aikaisemmin tämän havainnon teki fil tohtori Kihlman: "– kuusi kasvaa aluksi pituutta kuin pensas 0,5–1 metrin korkeuteen. Tällöin kuusipensas saattaa olla leveä ja pinnaltaan tasainen kuin pöytä. Joskus saattoi tasaisen pinnan yläpuolelle kasvaa suoria runkoja. Tällainen saattoi jäädä eloon ja kasvaa suhteellisen nopeasti ylitettyään kriittisen pisteen. Puun alaosa jatkoi tämän jälkeenkin pensasmaista versomistaan."

Tutkimusasemalla oli tarkoitus käydä luonnonpuiston museossa, mutta sen avain sattui olemaan hukassa. Mielenkiintoiseksi ja harvinaiseksi tapaukseksi kohosi yli 80-vuotiaan professorin Semenov-Tan-Sanski'n haastattelu. Hän selvitteli pääasiassa alueen eläimistöä, mm. tunturipeurakantaa, jota ennen sotia oli 14.000 yksilöä, nykyään 500–600. Professorin asunto eräässä mökissä oli tyypillinen, asialleen omistautuneen luonnontieteilijän kämppä. Kalustukseltaan vaatimaton, mutta seinät täynnä hyllyjä ja niillä ylitsepursuavasti kirjoja, karttoja, kansioita, näytteitä sekä tutkimusvälineistöä. Vanha professori arvosti retkikunnan kiinnostusta ja lahjoitti muutamia kirjoittamiaan kirjoja omistuskirjoituksellaan varustettuna.

Kuva: Matti Rekola
Umptek 90 retkikunta Laplandski zapovednikin tutkimusasemalla.

MR.

Hiipinän tunturit

Yli kilometrin korkeuteen kohoavat Hiipinän tunturien huiput ympäröivästä maastosta. Länsipuolella sijaitseva suuri Imandra järvi on 126 metrin korkeudessa, itäpuolen Umbozero 167 metrissä ja pohjoisessa sekä etelässä alavia metsämaita tai soita. Korkein huippu on Tšasnatšorr 1191 m ja muita yli tuhannen metrin korkeuteen yltäviä huippuja tai lakitasanteita on lukematon määrä. kaukaa katsoen Hiipinä on mahtava tunturiselänne, mutta lähempi tutustuminen osoittaa sen olevan rikkonaisen vuoriston.

Tyypillinen "huippu" on laaja, jopa viiden kilometrin pituinen ylätasanko ja sen reuna ovat pystysuoria 100–300 metrisiä pahtoja. Tällaisesta ylängöstä käytetään nimitystä "plato", mikä on suomalaisille uusi termi maastonmuodoista puhuttaessa. Tunturissa on myös teräviä huippuja, esimerkiksi erikoisen muotoinen 1120 metrinen Jumekorr. Kapeat harjanteet yhdistävät huiput toisiinsa ja jylhät solat ovat luonnollisia ja helppoja, joskus lähes ainoita kulkureittejä laaksosta toiseen.

Vuoristoissa sola on tärkeä kulkuväylä. Sen kautta kaikki kulkevat ja siellä varmimmin voi tavata muita ihmisiä. Solien kapeimpaan tai matalimpaan kohtaan on Hiipinän tuntureilla rakennettu kivistä tuulensuojia, reittimerkkejä ja kekoja, joiden kätköistä löytyy viestejä lasipulloissa. Kaikenlainen löytötavara kerääntyy myös solan kivikeolle; suksenkärjet, katkenneet sauvat, sukat, säilykepurkit yms. Luultavasti retkeilijät ovat omaksuneen tämän solien arvostuksen Himalajalta tai Pamir'ilta ja levittäneet tapaa pohjoisille tuntureille.

Tunturin keskustasta ulospäin aukeavat laaksot ovat syviä ja metsäisiä. Valtapuuna on kuusi, mutta kosteikoissa kasvaa vankkaa koivua sekä pihlajaa ja haapaa. Tunturikoivuvyöhyke on hyvin kapea tai sitä ei ole ollenkaan, joissakin paikoissa kuusimetsä nousee ylimmäksi, korkealla tunturin rinteeseen. Jokien varsilla aluskasvillisuus on runsasta, puut tiheässä ja kaatuneet puut aina poikittain kulkutiellä. Ilman polkuja jokien varret olisivat vaikeita kulkumaastoja.

Kuolan tunturit ovat kasviharvinaisuuksien aluetta. Mm. Kuolan unikkoa kasvaa vain Hiipinän tuntureilla ja sitä näkykin runsaasti karuilla kasvupaikoilla. Silmiinpistävää tunturimaisemassa oli kellertävä väri jota esiintyi suurina laikkuina jopa yli 1000 metrin korkeudessa. Lähempi tarkastelu osoitti sen olevan rakkaluppoa, hyvin pitkää, keltaisen vihreätä rihmastoa kasvava jäkälä. Alemmilla rinteillä sitä saattoi olla jopa 15 cm paksuina "patjoina", ylempänä yksitäisinä tupsuina.

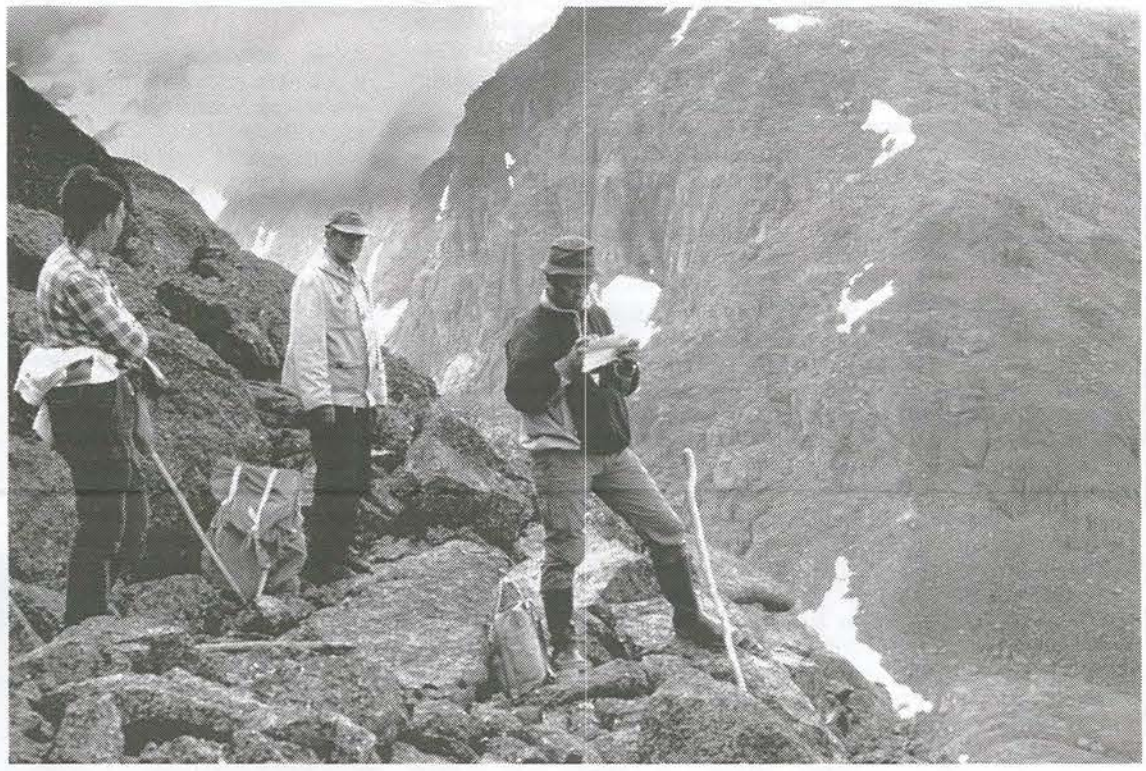
Hiipinän tunturien kivilaji on karkeata ja rapautuvaa, kuin rapakiveä, mutta kovempaa. Terävät kiteet lohkareissa sekä kiinteässä kalliossa takaavat hyvän pidon saappaille ja kompuroinnin jälkeen näyttävät ruhjeet sekä risaiset vaatteet. Huiput ja rinteet ovat yleensä normaalikokoisen kivikon peitossa, mutta moninpaikoin näkyi kiinteää, pyöreämuotoiseksi hioutunutta kalliota. Tunturien lakitasanteilla sekä loivemmilla alarinteillä oli laajoilla aloilla hienoa kivimurskaa, kuin jyrätty tasaiseksi. Astuminen tällaiselle kentälle tiesi poikkeuksetta saappaan vajoamista puolisääreen asti. Moreenimaa laaksoissa oli väljää, ei niin tiivistä ja vettä läpäisemätöntä kuin Suomen Lapissa. Runsasvetinen tunturipurokin saattoi vähitellen häipyä maan sisään ja jostain rinteestä vesi suihkusi suoraan maan sisästä vuolaana purona.

Retkeilijälle Hiipinän tunturit ovat kiinnostavaa aluetta. Se on myös vaativaa maastoa. Kulkeminen jyrkillä, vyöryvän kivikon peittämillä rinteillä vaatii tottumusta kiipeilyyn ja kuohuvien jokien ylittämisessä on omat niksinsä. Aina on muistettava sääolosuhteiden muuttuminen: Lumimyrsky saattaa yllättää kesälläkin ja tuulet ovat todella kovia. Vain kokeneen oppaan mukana tiedetään missä kuljetaan, ensikertalaisen on uhkarohkeata lähteä harhailemaan outoon vuoristoon.

MR

Kuva: Matti Rekola
Malyi Belaja joki virtaa Hiipinän tuntureilta Imandra järveen. Taustalla Tšasnatšorr'in lakitasanteita.

Kuva: Matti Isotalo
Tuhannen metrin korkeudessa Fersmannin solassa.

Lovozeron kylä

Kuolan suurin saamelaiskylä ei miellytä silmää. Lähes avonaiseen maastoon pystytetyt 5-kerroksiset harmaat kivitalonkolossit ovat luonnottoman näköisiä. Toki joukossa on miellyttävämpiäkin rakennuksia, kuten kotahotelli ja -ravintola, joiden arkkitehtuurissa on yritetty tavoittaa saamelaistyyliä. Vanhoja hirsimökkejä oli kivitalojen lomassa, mutta kylän etelälaidalla nämä mökit edustivat sitä vanhaa Lovozeroa. Mökit eivät olleet mitään röttelöitä, vaan asuttavia taloja aidattuine pihoineen, puutarhoineen sekä ulkorakennuksineen. Kontrasti on jyrkkä kun katselee Virmajokea alavirtaan päin: Vasemmalla rannalla valtavat kerrostalot, oikealla rannalla matalat hirsimökit.

Kaukana rautateistä sekä valtateistä olevana Lovozero ei vaikuta syrjäkylältä. Kunnollinen hotelli ja ravintola, vaatimattomampi ruokala, postitoimisto, kauppoja, leipomo sekä yleinen sauna takaavat peruspalvelut matkailijalle. Mutta kaikesta on pulaa ja taso on heikko.

Lovozeron saamelaismuseon näyttelyainneisto painottuu saamelaisten historian ja nykyisen tilanteen selvittelyyn. Vanhoja tarvekaluja ja vaateparsia oli vähän esillä, uudempaa enemmän. Kuolan saamelaisille tyypillisistä helmikoristeluista oli esillä muutamia upeita näytteitä. Harvinaisin esine museossa lienee Ponoi joelta löytynyt iso, tasapintainen kivipaasi, jonka maalauksilla arvellaan olevan ikää noin 4000 vuotta.

Kylän kahdessa käsityöpajassa valmistetaan perinteiseen tapaan, mutta osittain nykyaikaisin konein, poron- ja hylkeennahkasaappaita.

Poronnahkasaappaita, myös kumipohjaisina, valmistuu keskimäärin yksi pari päivässä. Valmistus on pitkälti käsityötä, koneilla voidaan ommella vain helpompia saumoja. Näskääminen tapahtui käsin ja näytti olevan hikistä työtä. Polvipituisten poronnahkasaappaiden varren etuosassa on taidokkaita, monimuotoisia helmikoristeluja. Toisessa käsityöpajassa valmistettavien hylkeennahkasaappaiden koristelu oli vaatimattomampaa, mutta yksinkertaisen kaunista.

Kylän etelälaidalta lähtee polku kohti Lujaur-urtin keskellä olevaa Seitajärveä. Tämän noin 25 kilometrin taipaleen voisi korvata moottorivenekyydillä pitkin Lovozeroa. Halukkaita veneilijöitä löytyy ja veneistä ei ole pulaa, mutta polttoainetta joudutaan keräämään yhdeltä sun toiselta.

MR

Kuva: Matti Rekola
Lovozeron kylää Virmajoen molemmin puolin. Kylän 4000 asukkaasta on saamelaisia noin 600. Kaikkiaan Lovozeron rajoonissa (piirissä) on noin 10 000 asukasta.

Lujaur-urt

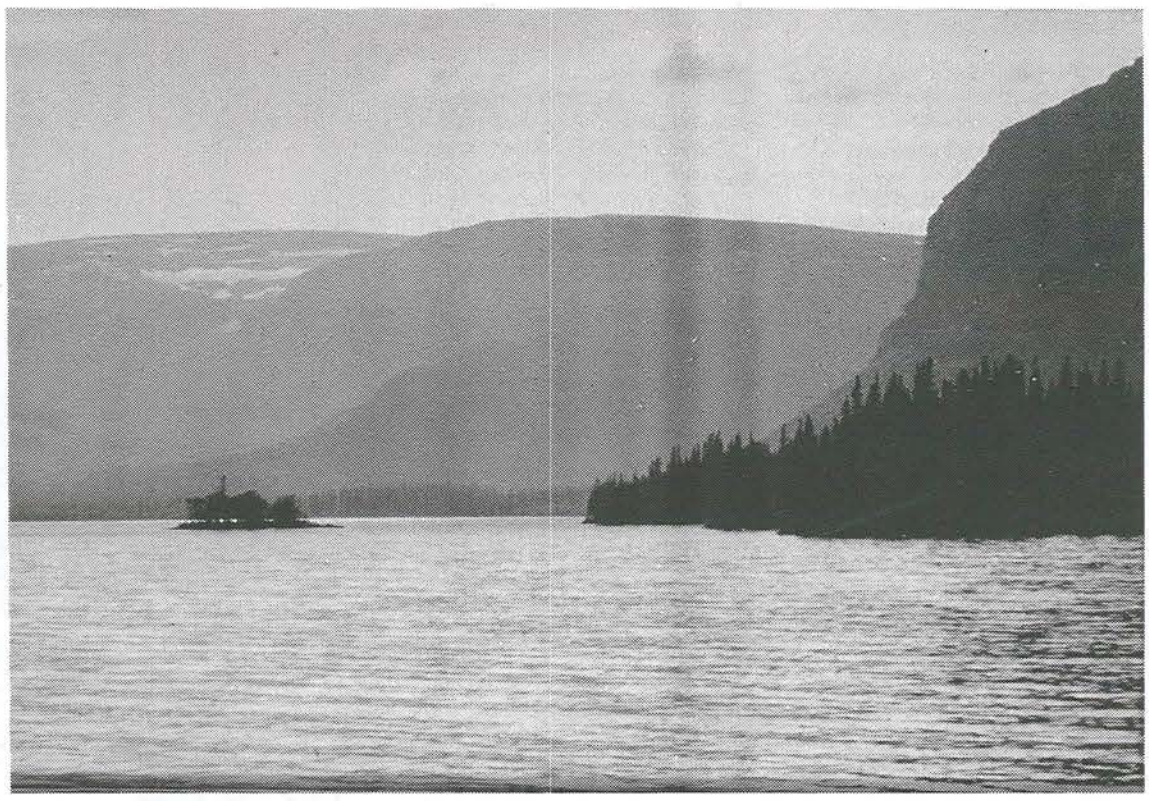
Umbozeron sekä Lovozeron välissä kohoavat ympäristöään yli 1000 metriä korkeammalle Lujaur-urt'in tunturit. Korkein huippu Angvundastšorr on 1120 metriä merenpinnan yläpuolella. Tunturien lakitasanteet ovat yli 900 metrin korkeudessa ja siitä rinteet laskeutuvat jyrkkinä, joskus pahtoina noin 300 metriin. Näillä tuntureilla ei ole jylhiä solia kuten Hiipinässä, vaan ne ovat matalia painanteita tunturissa ja niistä alkunsa saavat purokurut ovat pitkän matkaa loivareunaisia. Jossain vaiheessa puro syöksyy satoja metrejä alemmaksi ja kuru avartuu, laajentuen lopulta jylhien pahtojen reunustamaksi laaksoksi. Näiltä pahdoilta suihkuaa vettä hienoina putouksina ja vyöryy kiviä, talvella myös lunta. Suurimpien vyöryjen jäljiltä valtavat kivipaadet ovat mielettömässä sekamelskassa laakson pohjalla.

Pyöreämuotoisilla Luujärven tuntureilla voi kävellä kymmeniä kilometrejä pahemmin nousematta tai laskematta. Vain nousu laaksoista lakitasanteille teettää työtä, nousureittiä joutuu etsimään. Tunturit ovat helppokulkuista rakkaa tai hienoa kivimurskaa. Angvundastšorr'in huippu on laakea, pienen kiviliuskeen peittämä ja siitä kohoaa 6–8 metriä korkeita kalliokumpareita, sumussa pelottavan näköisiä mustia kyömyjä.

Lujaur-urt'in sydämessä on kahdeksan kilometriä pitkä Seitajärvi. Järveä reunustaa tummanvihreä kuusimetsä ja jyrkät tunturirinteet. Seitajärven maisema on kauneimpia mitä Lapissa voi nähdä! Järven rannat sensijaan ovat vaikeasti kuljettavia kuusikoita, tiheitä ja kosteita korpia sekä jyrkkiä ja kivikkoisia rinteitä. Koko päivän, noin kymmenen tuntia, saa käyttää kulkemiseen järven päästä toiseen päähän. Yllättävintä Seitajärvessä oli sen sameus! Koko järvi oli vaaleanvihreän levän peitossa. Pinnalta se oli täysin läpinäkymätön ja vielä puolen metrin syvyydessä erottui vihertäviä hiukkasia. Johtuiko järven sameus tilapäisestä häiriöstä vai ympäröivien tunturien mineraaleista on vielä selvittämättä. Asia toivottavasti ratkeaa vesinäytteen tutkimisen jälkeen.

Häiritsevänä sekä pelottavana seikkana retkeilijä kokee Luujärven tuntureilla malmin etsinnän. Koeporauksia tehdään jatkuvasti, mm. Angvundastšorr'in huipulla, ja porauslinjoja on kepitetty laajoille aloille. Pahimmassa tapauksessa tunturit ovat yhtä avolouhosta muutamien vuosien kuluttua ja Seitajärvi sekä Lovozero lietteen samentamia kuolleita vesistöjä.

MR.

Kuva: Matti Rekola
Seitajärvi ja Lujaur-urt. Taustalla Angvundastšorr.

Kuolan saamelaiset

Halki vuosisatojen ovat Venäjän saamelaiset eläneet hiljaista elämäänsä järvillään ja tuntureillaan, maailman aatteiden suuremmin heihin vaikuttamatta. Vuosikymmenien 1920–70 aikana ovat kuitenkin suuret muutokset kohdanneet heitä. Läntiset maat, pohjoinen ja itäinen rannikko ovat tyhjentyneet. Kahdestakymmenestä vuosisadan alun kylästä on jäljellä neljä. Nämä kohtaa sisämaan lentoreitin Murmansk – Lovozero – Krasnoštšelje – Kanevka – Sosnovka varrelta. Väestösiirrot, uudet hallinnolliset jaottelut, kaksi sotaa, uusien kaupunkien ja kolhoosien sekä poronhoitosovhoosien perustaminen, voimalaitokset ja sotilaallisten rakenteiden luominen ovat ryhmittäneet heidät uudella tavalla. Vuosisadan alun väestömäärä ei ole juurikaan noussut. Näkyvin osa liittyy kuitenkin kolttien siirtymiseen Suomeen. Vähän heitä on vieläkin jäljellä. Muurmannin radan itäpuolelta tapaa saamelaiset Jonassa, Kovdorin kaupungin itäpuolelta, läheltä Savukoskea, noin 35 henkeä. Parisenkymmentä lohenpyytäjää voi löytää Verhne-Tulomskij'sta (Ylä-Tuloma, Patuna). Seuraavat ovatkin kaukana idässä saamelaisten pääkaupungissa Lovozerossa (Luujärvi). Vuonna 1584 perustetussa kylässä, nyt 4000 asukkaan kaupungissa, heitä on 600, ympäristöineen yhteensä noin 1000 henkeä. Muut jakaantuvat hajaantuneina itäisempien yhteisöjen sekä uusien kaupunkien ja valtakunnan sisäosien alueille. Saamelaisten koko määräksi lasketaan noin 1900.

Omaa kieltä taitavia on noin 50 %. Itäisen Turjan- eli Jokangan-saamen taitajia on vähän. Pääkieli on Kildinin saame, mikä jakaantuu edelleen kildiniläiseen, lovozerolaiseen, varzinolaiseen ja voronenskiläiseen alamurteeseen. Kolmas päämurre on Koltan- eli Tulomansaame. Vuosisadan alussa kymmenenneksi päämurteeksi luetusta Akkalan murteesta on jäljellä vielä rippeet. Kildininkielistä kirjakieltä on pyritty luomaan vuodesta 1933 alkaen vuoroin latinalaisin, vuoroin slaavilaisin kirjaimin rajallisella menestyksellä.

Lovozeron kaduilla voi välistä nähdä vähän saamelaistakin väriä vanhojen hirsimökkien ja kerrostalojen välissä. Kotakahvila ja kotahotelli erottuvat kauaksi. Mutta näkymä venerannasta alas jokea on kuin ajalta ennen syntymää. Kaksi käsityötupaa hukkuu mökkien paljouteen, mutta Lovozeron ja Murmanskin museot ovat aarreaittoja harrastajalle asuineen, jotka ovat siirtyneet komeilta saamelaisille. Musiikki elää omien laulu- ja tanssiyhtyeiden, Oijar'in ja lasten Oijrentšin, kautta. Unohtaa ei sovi myöskään 1880-luvulta alkaen niemimaalle muuttaneita komeja (syrjäänejä), joilla on laajan poronhoidon pääosuus ja vähäisempää määrää nentsejä (samojedeja). Suomenkielisiä on 700 ja oma seurakin on heille perustettu.

Matti Isotalo

Kuinka Kuolan Lappiin vaellukselle?

Avain neljännen Lapin, kuten muidenkin lukemattomien Neuvostoliiton vuoristoalueiden vaelluksille on sikäläisen yhteistyökumppanin etsiminen ja löytäminen. Potentiaalisia kumppaneita on luvuton määrä järjestöinä ja seuroinakin. Mieluiten tulee kysymykseen retkeily- tai urheiluyhdistys, mutta muukin voi olla yhtä hyvä. Samoin on yksityinen henkilökin mahdollinen. Inturist ei vaelluksia järjestä ja sen järjestämänä kaikki tulisi kohtuuttoman kalliiksi.

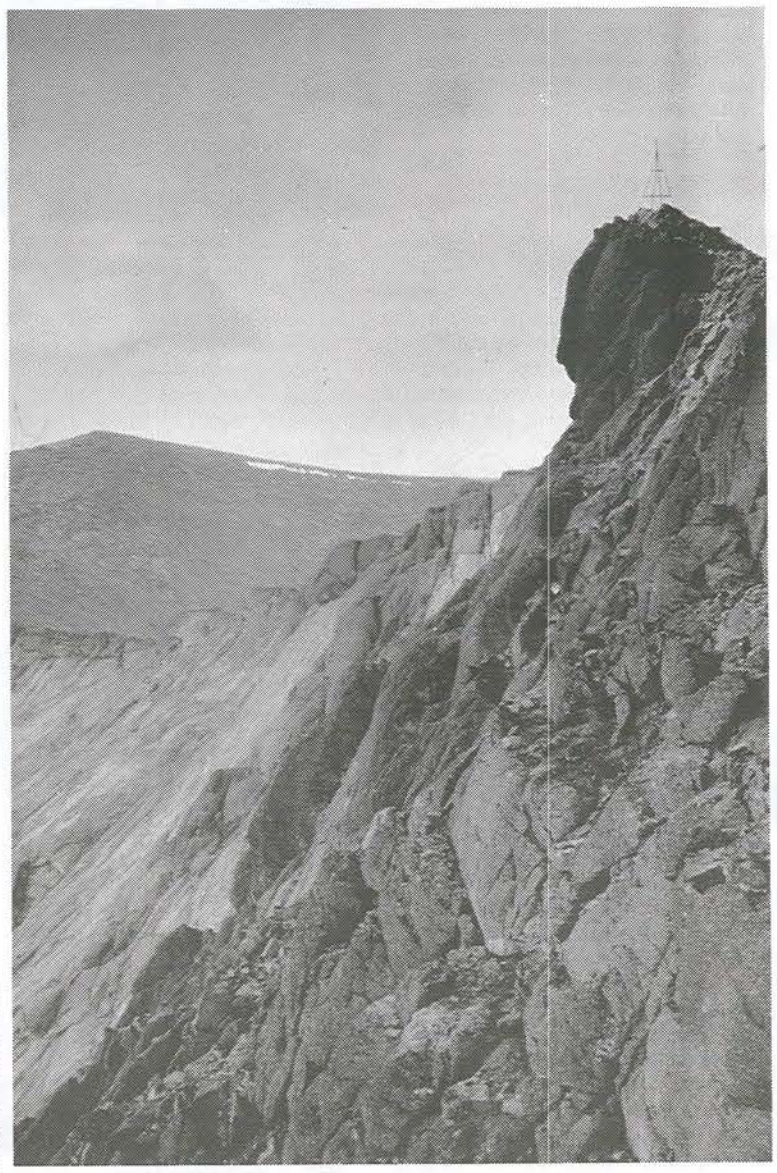
Yhteistyökumppani kirjoittaa kutsukirjeen, johon hän hakee alueellisen urheiluministeriön suosituksen leiman muodossa. Saapunut kutsukirje mahdollistaa nopean ja ilmaisen kutsuviisumin. Tämän jälkeen voidaan matkustamisessa käyttää sisämaan hintoja ja budjetista voi tulla häkellyttävänkin matala. Liikkeelle on syytä lähteä hyvissä ajoin, sillä posti kulkee hitaasti ja puhelinyhteydet ovat riittämättömät.

Matkan Murmanskin oblastiin eli alueelle voi järjestää neljää tietä: Lentomatka kesäisin Rovaniemeltä Murmanskiin, automatka Raja-Joosepin/Loton kautta, jolloin tapaaminen voi olla rajalla tai omalla autolla kauempana sisämaassa, junamatka Tallinna/Leningrad – Apatity/Murmansk sekä laivamatka Kirkkoniemi – Murmansk. Sisämaassa paikallisjuna- ja bussiyhteyksiä on verrattain runsaasti. Samoin pienellä vaivannäöllä on taksi-, pakettiauto- ja kuorma-autokuljetuksia saatavissa. Suuremmissa kaupungeissa ja kylissä on yleensä tarjolla useampiakin majoitus- ja ruokailupaikkoja. Yhteistyökumppani on välttämätön paitsi matkan mahdollistamiseksi myös käytännön asioista selviämiseksi. Pelkkä venäjän taito ei aina riitä. Niemimaan itäosiin, jonne tarvitaan lisäksi ns. miliisilupa, voi matkustaa norjalaisten Hurtigrutenin tapaan liikkuvalla rannikkolaivalla tai sisämaan saamelaiskylien kautta lentävällä reitillä Murmansk – Lovozero – Krasnoštšelje – Kanevka – Sosnovka. Ainoa autotie itään kulkee Kirovskin kautta etelärannikolle Varzuga-joelle.

Imandran (Imanteron) länsipuolella sijaitsevaan suureen Lapin luonnonpuistoon, joka on perustettu villien tunturipeurojen suojelemiseksi ja jonka huipuilta on näköyhteys Suomen tuntureille, tarvitaan erityislupa, joka on kiven takana. Lupaa Laplandski zapovednikiin voi yrittää suosituskirjeen turvin Montšegorskin luonnonsuojelutoimistosta tai puiston pohjois- ja etelälaidalla sijaitsevista alatoimistoista, jotka voivat antaa mahdollisesti 1 1/2 vrk:n luvan. Niemimaalla on lisäksi huomattava määrä määräaikaisia rauhoitusalueita, zakaznikeja, joille yleensä ei erityistä lupaa tarvita, sisältäen kuitenkin normaalit rajoitukset alueen käytön suhteen.

Tunturivaellus tunnetaan vain ryhmävaelluksena. Toisaalta niemimaalla vaeltaa vuosittain, erityisesti talvella, tuhansittain retkeilijöitä suuren maan eri osista ja vastaan voi tulla vaeltajia kuin Saariselällä tai Ruotsissa. Välttämätön osa käytännössä on ilmoittautuminen lähdettäessä ja palattaessa johonkin Murmanskin alueen matkailu- ja retkeilyneuvoston kolmesta valvonta- ja pelastuspalvelutoimistoista Murmanskissa, Montšegorskissa tai Kirovskissa. Jälkimmäinen toiminto ei ole turha, sillä esim. viime vuonna kuoli yksin Hiipinän tuntureilla 14 vaeltajaa talven pakkasiin tai kesän lumivyöryihin. Tunturimaassa kohtaa monia improvisoituja muistomerkkejä menneille ystäville.

Matti Isotalo

Kuva: Matti Rekola
Jumekorr'in erikoisen muotoiselta huipulta näkee koko suuren Imandra järven sekä sen takana olevat Montše-tunturit.

HIIHTOVAELLUS KUOLAAN 1991

Suunnitelmissa on huhtikuun alkuun ajoittuva hiihtovaellus Nuortijärven ja Imadrajärven välisille tuntureille. Rajanylityspaikkana tulisi olemaan Raja-Jooseppi. Ryhmän suuruudeksi on kaavailtu 7+7 henkeä ja sen on oltava koossa jo tammikuun alussa. Asiasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä: Matti Isotalo puh. 921–546 965 tai Matti Rekola 931–652 564.

TUNTURIUUTISET

Tällä palstalla julkaistaan pieniä uutisia joista ei ole yleisesti tiedotettu, mutta jotka ovat tunturiretkeilijöille tärkeitä. Tiedot autiotuvista, silloista, reiteistä ja muista rakennelmista sekä säännöistä ja rajoituksista, yleensäkin kaikki muutokset Lapin retkeilyalueilla, voidaan tuoda tunturilatulaisten tietoisuuteen tässä. Harkitusti voidaan myös huhujakin julkaista. Silloin niille saadaan joko vahvistus tai ne voidaan osoittaa perättömiksi.

Ilmoittakaa Lapin retkeilyalueiden asioista palstan toimittajalle: Matti Rekola os. Rintamäenkatu 29 G 14 33820 Tampere. Puh. 931–652563

Lentäen vaellukselle

Lentoyhteyksien käyttäminen pohjoiseen mentäessä alkaa lisääntyä tunturivaeltajien keskuudessa. Kannattavaahan se onkin, jos löytää sopivat yhteydet ja asuu lentokentän läheisyydessä etelä-Suomessa. Erikoissäästöhinnoilla lento pohjoiseen on edullisempi kuin junalla ja bussilla.

Ongelmia tulee keittimien ja polttoaineiden kuljetuksesta. **Vaarallisten aineiden kuljettaminen lentokoneessa on lain vastaista ja voi johtaa rangaistuksiin!** Siten esim. polttoaineita, spriitä, bensiiniä, petrolia ja kaasusäiliöitä, ei saa sisällyttää matkatavaroihin. Lentokentän matkatavara-asiamiehen mukaan kiinteällä säiliöllä varustettu keitin ja alumiiniset polttoainepullot ovat luvallisia kunhan ne ovat tyhjiä ja säiliöt huuhdeltuja tai haihdutettu kuiviksi. Nämä on pakattava vielä korkit ja tulpat avoimiksi, ettei painetta pääse muodostumaan. Suksivoiteisiin kuuluvat liuottimet ja suihkeet sekä turvallisuustarvikkeisiin luettavat hätäraketit ovat myös kiellettyjä matkatavaroissa.

★

Suomujoella uusia tulentekopaikkoja

Suomujoen keskijuoksulle, joen molemmille rannoille, on rakennettu useita uusia tulentekopaikkoja. Kesällä -90 Suomujoen latvaosat ovat luvallista kalastusaluetta.

★

Rajanylitysluvat

Valtakunnan rajan ylittäminen jostain muualta kuin virallisilla ylityspaikoilla on luvan varaista. Lupa-anomus osoitetaan nykyisin Rajavartioston esikunnan Rajatoimistolle, osoite: PL 3, 00131 Helsinki. Anomuksen on oltava Rajatoimistossa viimeistään neljä vuorokautta ennen aiottua rajanylitystä.

Rajavartioston esikunnan Rajatoimisto myöntää luvat vain Suomesta Ruotsiin tai Norjaan kuljettaessa. Rajavyöhykkeellä oleskeluun myöntää luvan edelleen sen poliisipiirin päällikkö (nimismies) jonka alueella kyseinen kohta rajavyöhykettä on.

★

Postiautoaikataulut

Tämähän ei liene mikään uutinen, että voimassa olevat postiautoaikataulut eivät pidäkään paikkaansa. Vaikka Lapin läänin postiautojen aikataulukirjassa on voimassaoloaika kesäkuun alusta seuraavan vuoden toukokuun loppuun niin silti niihin tulee muutoksia kesken vuoden. On se ikävä yllätys, jos pariviikkoisen vaelluksen jälkeen odottaa tienposkessa postiautoa jonka aikatauluja on rukattu erämaassa oloaikana.

Pohjoiseen mennessä kannattaa tarkistaa aikatauluja baarien, matkahuoltojen sekä postitoimistojen ilmoitustauluilta. Tosin postikonttoreissakaan ei aina tiedetä muutoksista. Varminta on tarkistaa aikataulut autonkuljettajilta, he tietävät milloin lähtevät ajoon.

★

Tenon varren postitaksi

Utsjoen ja Karigasniemen välillä pari kertaa viikossa kulkeneen linja-auton vuorot on korvattu postitaksilla, joka kulkee päivittäin maanantaista perjantaihin. Postitaksi lähtee Utsjoelta klo 14.30 ja saapuu Karigasniemeen klo 16.30. Lähtöaika Karigasniemeltä on 17.15 ja saapumisaika Utsjoelle noin 19.15.

★

Erämaapuhelimet eivät toimi

Kevättalvella -90 eräät hiihtovaeltajat totesivat, että joidenkin Saariselän kämppien erämaapuhelimet eivät toimineet. Minkäänlaista yhteyttä ulospäin ei saatu. Asian näin ollen ei kannata jättää työasioitaan erämaapuhelimien varaan.

★

Ailakkajärvellä uusi kämppä

Käsivarren Ailakkajärven vanha lasikuitukämppä on purettu ja siirretty pois. Sen paikalla on nyt uusi hirsikämppä jonka rakennustyyli on hieman poikkeava verrattuna perinteisiin "Hiltoneihin". Muutenkin Käsivarren suuntaan on rakenteilla uusia käymälöitä, jotka tulevat puuvajan tai varaston yhteyteen. Huusien ovet tulevat varaston sisälle, jolloin ne pysyvät tuiskulumesta vapaina.

★

OLETKO TIEDOSTANUT KIELLON!!!

Retkikeitintä ei saisi käyttää autiotuvan sisällä. Säännöissä tätä ei suoraan sanota, mutta niissä on kohta: **"Nestemäisten polttoaineiden käyttö tulen sytyttämiseen on kielletty, samoin kuin polttoaineita sisältävien astioiden tuonti sisälle".**

Varsin yleisesti keittimiä käytetään ruoan valmistukseen kämppien sisällä. Ymmärrettävää, koska kämppäkaminat ja hellat ovat sellaisia kuin ovat, eli vesilitran lämmittämiseen tarvitaan jopa sylillinen kaukaa kuljetettua polttopuuta. Eikä ole mieltäkään käyttää kaminaa silloin, kun makuupussittomat retkeilijät ovat jo hehkuttaneet kämpän "saunomiskuntoon". Monet hyvin varustautuneet vaeltajat eivät pidä tarpeellisena kämpän lämmittämistä talvellakaan. Riittää kun saa lämpimän keitoksen keittimellä ja pääsee makuupussin lämpöön.

Onko kämppäkamina sitten turvallinen? Ei välttämättä. Hormit saattavat olla puhki tai tulisijasta valuvat kekäleet nurkkiin kytemään. Ohjeiden mukaan kämpästä poistuttaessa pitää myös varmistua siitä, että tuli on varmasti sammunut. Kenellä riittää aikaa ja malttia tällaiseen, kun keitintä käyttäen tulta ei tarvitsisi sytyttää ollenkaan aamuisin.

Lukemattomat vaeltajat luottavat enemmän keittimeensä kuin kämppien tulisijoihin. Oikein käytettynä keittimet ovatkin turvallisia, varsinkin myrsky- ja kaasukeittimet. Bensiini- ja petroolikeittimet vaativat sytytysvaiheessa huolellisuutta. Kun opettelee tuntemaan keittimensä, harjoittelee sen käyttöä ja pitää sen kunnossa, voi sillä turvallisin mielin keitellä vaikka teltan sisällä myrskyn aikana.

Kilpisjärveltä etelään

Vaellusreitti Kilpisjärveltä Abiskoon, tai päinvastoin, on kesällä kaunis, mutta talvella vaativa. Vaativaksi sen tekee kovat tuulet, jopa myrskyt ja autiotupien puute. Reitti on mielekäs vaeltaa; suoraviivaista etenemistä selvään tavoitteeseen.

Kilpisjärven kummastakin päästä Koltaluoktasta ja Kummavuopiosta lähtee merkityt reitit kohti Torniojärven rannalla sijaitsevaa Laimolahden kylää. Kesäreitti kulkee kuivimpia maita pitkin ja jokien ylitse on rakennettu sillat. Talvireitti taas poikkeaa tasaisemmille maille, soille sekä järville. Reitti on merkitty ruotsalaiseen tapaan punaisin ristein, mikä suomalaista "eräretkeilijää" ärsyttää. Mutta jos on kolmekin vuorokautta vaeltanut sumussa ja lumipyryssä, yrittäen nähdä seuraavaa ristiä, niin osaa arvostaa näin merkittyä reittiä.

Joitakin kämppiä ja "hätäsuojia" reitin varrella on. Porokämppiä on useita, mutta ne ovat lukittuja, kuten yksityiset kalamajatkin. Seuraavassa jotakin kämppätietoa, osittain keväällä -89 ja -90 tarkistettua:

Kummavuopio. Ruotsin pohjoisin talo Kilpisjärven eteläpäässä. Maksullista majoitusta järjestyy.

Pältsastugan. Kaksihuoneinen hyvin varusteltu tunturitupa. Sesonkiaikana paikalla on tupavahti. Yöpyminen maksaa SEK 95 ei jäseniltä ja SEK 70 jäseniltä.

Vurvejåkkå. Tuulensuojatupa (Vindskydd) merkityn reitin varrella noin 10 kilometriä Kummavuopiosta. Tiivis pieni tupa, jossa tilaa vain neljälle hengelle. Pieni kamina alkaa olla puhki. Yöpyminen sallittu vain hätätilassa.

Råstojaure, Peikasnjarga. Kalastajaleiri (Fiskecamp), jossa useita lukittuja kämppiä. Päärakennuksen eteinen on avoin ja siinä voi pari henkeä olla pahimman myräkän ajan. Eteisessä on puhelin.

Ittetjuolmajåkkå. Porokämppien lähellä suojahuone (Skyddsrum) joka on avoin. Pellistä rakennettu ja paksun maakerroksen peittämä bunkkeri on tarkoitettu suojaksi rakettien ampumisaikana. Kamina ja radio, josta voi kuunnella tiedotuksia rakettien ampumisesta. Alueella on useita suojahuoneita, jotka on karttaan merkitty.

Kamasjaure. Tuulensuojatupa (Vindskydd) avoinna. Muut lähellä näkyvät kämpät lukossa.

Vuoskojaure. Lapinkylässä useita taloja. Mahdollisesti maksullinen yösija järjestyy.

Laimolahti. Lapinkylässä useita taloja. Venekyyti Torniojärven ylitse saattaa järjestyä.

Trangian nestekaasupoltin

Tunturilatu-lehdessä 1/1990 olleessa Trangian tehon parantamista koskevassa kirjoituksessa mainittiin uusi nestekaasupoltin. Muutama täsmentävä kommentti on paikallaan.

Työskentely Primus-tuotteiden pitkäaikaisen maahantuojan palveluksessa on tehnyt minusta nestekaasukeittimien vannoutuneen ystävän. Nestekaasupoltin panee Trangiaankin aivan uutta pontta. Mutta nestekaasulla ja nestekaasukeittimillä on myös omat rajoituksensa, jotka on syytä tietää.

Liekin säätäminen hankalaa

Tunturiladussa 1/1990 kerrottiin Trangian nestekaasupolttimen ratkaisevan "ihanteellisella tavalla" liekin säädettävyysongelman. Oman käyttökokemukseni mukaan se ei nimenomaan sitä tee. Trangian nestekaasupolttimen liekki on nimittäin niin kuuma, että sitä on vaikeata säätää ns. hiljaiselle tulelle. Kun liekin saa niin pieneksi, että sen teho alkaa merkittävästi vähentyä, se sammuukin helposti saman tien. Jopa pussitetun retkimuonan vaatima 5–10 minuutin pituinen keittäminen tuottaa vaikeuksia, koska ruoka pyrkii koko ajan palamaan pohjaan. (Ruoka voi "palaa pohjaan" myös teflonoidussa astiassa, vaikkei se tartukaan kiinni astiaan.)

Itse asiassa vinkit siitä, millaisin virityksin Trangian nestekaasupolttimella voidaan keittää hiljaisella tulella, olisivat ainakin allekirjoittaneelle tervetulleita.

Nestekaasupolttimen edut ovat aivan muualla kuin liekin säädettävyydessä: ne ovat nopeudessa, polttoaineen keveydessä ja käyttömukavuudessa.

Kaasulla hyvä lämpöteho

Primus-Sievert AB:n mukaan butaanin lämpöteho on noin 11 000 kcal/kg ja spriin noin 6700 kcal/kg. Niinpä Trangian nestekaasupoltin on nopeudeltaan aivan toista luokkaa kuin tavallinen spriipoltin. Erittäin kouriintuntuvasti tehoeron huomaa keittäessään esim. perunoita.

Kun polttoaineiden tehoissa on näin suuri ero, on nestekaasupolttimen tarvitsema polttoainemäärä – säiliöineen kaikkineen – tuntuvasti kevyempi ja tilavuudeltaan pienempi kuin spriipolttimen.

Kertakäyttösäiliö painaa noin kolmanneksen sisältämänsä nestekaasun painosta, mutta pitkälläkin vaelluksella säiliöiden paino jää varsin vähäiseksi. 480 grammaa butaania sisältävä Primus-kertakäyttösäiliö painaa tyhjänä 150 grammaa ja 375 grammaa propaani-butaaniseosta sisältävä ns. talvikaasusäiliö 145 grammaa. Kahdella kaasusäiliöllä selviää hyvin viikon vaelluksella – lisäksi on tietysti hyvä ottaa yksi varalle.

Tyhjiä kertakäyttösäiliöitä ei pidä jättää maastoon eikä edes autiotuvan jätesäkkiin. 150 gramman säiliöt jaksaa varmasti kantaa pois maastosta.

Kätevä käyttää

Trangian nestekaasupoltin on huomattavasti kätevämpi kuin spriipoltin. Laite muodostuu säädettävästä venttiilistä, joka kierretään kiinni ns. itsesulkeutuvaan kertakäyttösäiliöön, kaasuletkusta ja varsinaisesta poltinosasta, joka sijoitetaan tuulensuojan reikään spriipolttimen tilalle. Venttiili avataan, kaasu sytytetään, ja siinä kaikki. Kaasua riittää säiliössä pitkäksi aikaa – keittämiseen ei hevin tule hankalia keskeytyksiä polttoaineen loppumisen takia – ja tarvittaessa kaasusäiliön voi vaihtaa uuteen hetkessä.

Trangian nestekaasupoltin on hieman hennompaa tekoa kuin spriipoltin. Venttiilin voinee tohelo käyttäjä saada rikotuksi (samoin tietysti kaasusäiliönkin venttiilin), ja polttimen messinkipeltinen istutusosa vääntyy helposti (mutta on helppoa vääntää se takaisin oikeaan muotoonsa).

Ei propaania Trangiaan

Trangian nestekaasupoltinta ei ole tarkoitettu puhtaalle propaanille – ainoastaan butaanille tai seoskaasulle.

Ainoa tuntemani eräretkelle soveltuva keitin, jossa voidaan käyttää myös puhdasta propaania, on Primus-myrskykeitin. Se on varustettu pietsosytytyksellä ja kiinteällä säästöliekkiasennolla. Primus-myrskykeittimen varjopuolia ovat Trangiaa hieman suurempi paino, venttiilien ja sytyttimen vahingoittumisriski

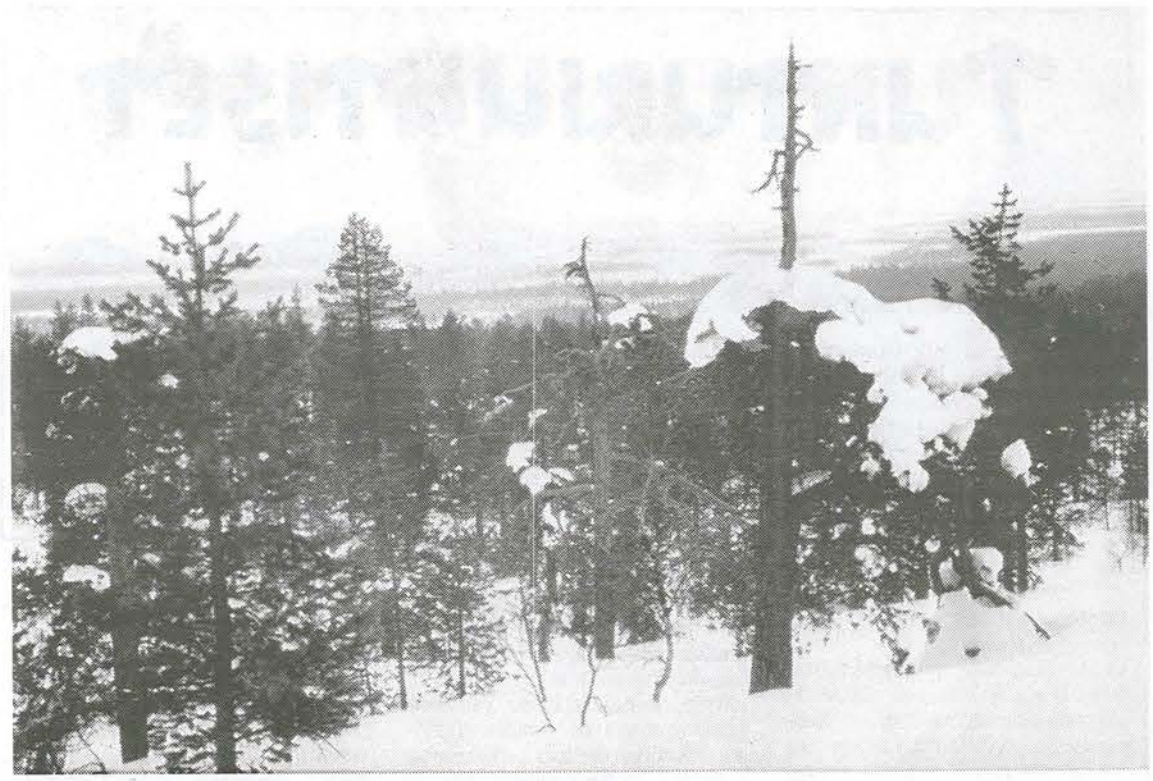
jatkuu sivulla 12

Tunturiladun kirjoituskilpailu

Kuvat: Uolevi Mättö

Avoin sarja I
Timo Lavola

Joutsen laulua

Matalapaine oli jämähtänyt paikoilleen, ja sumu lepäsi maiseman yllä kuin märkä vaate. Tuuli ei päivän mittaan ollut noussut pientä henkäilyä kovemmaksi eikä se kyennyt hajottamaan matalalla rojottavia pilviä. Ei suoranaisesti satanut, mutta kosteus levittyi silti kaikkialle, puiden ja pensaiden oksille, lumen ja jään pinnalle sekä joenvarren pälvipaikkojen ruskeaan heinikkoon. Joki sai alkunsa järvestä, joka oli vielä harmaan jääpeitteen vallassa, vain joen luusuassa oli pienehkö sula. Siitä järven vedet mustina kuvastuen alkoivat pitkän taipaleensa, yhtyäkseen toisiin puroihin ja jokiin ja päätyäkseen lopulta mereen. Sulassa ui telkkäpari, koiras keväthuumassa naristen, naaras tyytyen sukeltelemaan ruokaa. Mutkittelevan joen rantatörmillä oli muutamia hanhia etsimässä ravintoa lumen alta paljastuneesta somerikosta.

Erämaan rauhaa ja hiljaisuutta ei tuntunut häiritsevän mikään. Silti eräs hanhista nosti levottomana päätään ja äänsi varoituksen.- Sitten ne jostain merkistä lehahtivat lentoon ja kaartaen rantapenkereen kautta katosivat sumun sekaan vaimeasti honottaen. Ilmassa ne saivat selville syyn hermostumiseensa, kun törmällä tunturikoivujen juurella näkyi ihmisen hahmo.

Eero nousi esiin pensaista lintujen lennettyä tiehensä. Olihan hän arvannut, ettei hanhia onnistuisi naakimalla lähestymään, mutta yrittänyt silti. Hän siirsi kameran reppuun ja kiikaroi sitten pitkin joenuomaa. Telkkäpariskuntaa lukuunottamatta maisema oli eloton ja hiljainen. Palatessaan suksilleen hän joutui rämpimään polviaan myöten märässä lumisoseessa. Eikä hanki kantanut enää suksimiestäkään, niin vetistä se oli. Matkalla leiriin Eero sai tuon tuosta todeta vielä eilen kestävän ladun pettävän ja joutuvansa ponnistelemaan sukset pintaan raskaan sohjon alta.

Järven rannalta nousevassa rinteessä kasvoi siellä täällä isoja mäntyjä. Eeron leiri oli kolmen männyn suojassa. Tänne hän oli hiihtänyt pari päivää aiemmin huhtikuisessa yössä. Silloin oli ollut pakkanen, ja hanki jängillä ja metsäselänteillä kovaa ja kantavaa. Taival maantieltä, lähes 15 kilometriä tänne tunturien kainalossa olevalle latvajärvelle oli sujunut vaivatta ja nopeasti, vaikka kannettavana oli ollut raskas taakka. Hänen tulonsa jälkeisenä päivänä sää sitten muuttui. Pakkanen lauhtui, pilvet peittivät taivaan, ja tuuli tohahteli pohjoisesta, Jäämereltä. Kun siltä suunnalta työntää matalapaineen, se myös kestää jonkin aikaa. Näin Eero muisti erään näitä kairoja paljon kulkeneen miehen sanoneen. Ja kolme päivää oli nyt ollut märkää ja sumuista, tuulikin oli tauonnut, mitä nyt välillä sen verran huokaisi, että saattoi juuri erottaa läheisen tunturin tumman laen. Poissa pysytteli aurinko, joka lämmöllään olisi laajentanut pälvipaikkoja ja järven sulaa suurentanut. Nimenomaan tuon sulaveden alueen Eero olisi halunnut isonevan, niin että muuttomatkalta palaavat joutsenet voisivat siihen laskeutua.

Joutsenten takia Eero oli hiihtänyt erämaahan, kokemaan kevään tulon kairaan niiden kanssa. Hänen kotiseudullaan etelässä joutsen ei pesinyt, mutta syksyisin oli monena vuotena joitain joutsenia poikennut viipyen aina järvien jäätymiseen saakka. Nuo lumivalkeat linnut lumosivat hänet täysin. Hän saattoi viettää tuntikausia niitä kiikarilla tarkkaillen. Marraskuisina aamuina, järven rantojen ollessa jo jäässä, sumun noustessa selkävesiltä, ja valjun auringon ensisäteitten valossa hän koki unohtumattomia tunnelmia, kun joutsenparvi lipui ylväänä esiin usvasta, erottuen tummina siluetteina aurinkoa vasten ja joikuen alakuloisesti. Noina hetkinä Eeron mieleen nousivat erään hänelle rakkaan runon säkeet: 'Ui merta ne unten/ päin utuista rantaa/ niit aallot ne kantaa/ kuin kuultoa lunten'. Ja hänessä heräsi halu jonain keväänä päästä seuraamaan joutsenten tuloa pesimäpaikoilleen Lapissa, jonnekin kauas tietämättömien taipaleitten taa. Niin hän oli nyt täällä, täällä järvellä, jolla tiesi joutsenten pesivän viimekesäisen kalaretkensä perusteella. Mutta sää oli kääntynyt epäsuotuisaksi, kevään tulo oli jumissa, eikä hänen kaipaamiakaan lintuja näkynyt.

Eero valmisti keittimellä itselleen ruokaa ja syötyään hän meni makuupussiinsa lepäämään. Lepäämistä ja syömistä päivät täällä olivat pitäneet sisällään. Aika tahtoi käydä pitkäksi. Jatkuva suojasää huolestutti häntä. Lunta oli vielä paljon, ja paluu maantielle olisi sosekelissä vaikeaa ja raskasta. Lisäksi matkalla oli useita puroja ja yksi joenkin nimen ansaitseva. Tullessaan hän oli ylittänyt ne vaivatta, mutta nyt ne varmaan jo tulvisivat. Hänellä oli ruokaa vielä muutamaksi päiväksi. Jollei pakastuisi, hän päätti lähteä paluumatkalle ylihuomenna. Oli parempi lähteä ajoissa, sillä tielle pääsy voisi kestää parikin päivää. Retki tuntui menneen pilalle, kun joutsenet eivät olleet saapuneet.

Illalla Eero teki nuotion ja paistoi ison kasan lettuja. Ahmittuaan ne hän istui hiillokseen tuijotellen ja lauleli kaikki laulut, jotka sai mieleensä. Pöllöt huhuilivat mustassa yössä hänen seurakseen.

Seuraava päivä näki hänet kuuhkailemassa leirissä ympäriinsä. Kerran hän kahlasi joensuun törmälle. Telkät olivat saaneet seurakseen heinäsorsia, muuten oli hiljaista. Koko päivänä ilmassa ei tapahtunut mitään muutosta. Aamulla hän oli kypsä lähtöön, purki leirinsä ja pakkasi rinkkansa.

Puoleen päivään mennessä Eero oli edennyt arviolta kaksi kilometriä. Tarpominen upottavassa lumessa painava kantamus selässä oli rankempaa kuin hän oli luullutkaan. Alkutaival oli rämettä, jossa heti hangen pinnan alla oli vaivaiskoivujen matto. Kun sinne upposi, oli suksien kiskominen risukosta tosi työlästä. Ja kohta lumi humahtaen petti uudelleen. Hän piti välillä taukoja, mutta tuli siitä huolimatta määräksi hiestä. Sitten Räme loppui, alkoi puuton jänkä, jolta lumet olivat jo paikoin sulaneet. Roudan päällä oli vesikerros, joka roiskui hänen hiihtäessään, mutta kulku oli paljon helpompaa. Suon ylitettyään, hän pääsi vaaran rinteeseen ja metsän suojaan, missä hanki oli tiivistä eikä upottanut kovin pahasti.

Illansuussa hän saapui joenrantaan ja kuuli jo kauas pahaenteisen kohinan. Synkkänä hän katseli, miten leveä ja voimakas virta oli, vastaranta toivottoman kaukana. Vain muutamia päiviä sitten hän oli ylittänyt samaisen joen jäätä myöten, nyt isoja jäälauttoja soljui virran mukana ja retkotti rantatörmillä. Hänen oli hylättävä suunnitelmansa puun kaatamisesta joen yli, ylipäätänsä hän tajusi, että oli ollut hölmöä haaveillakaan virran ylityksestä sillä keinolla.

Eero istui ja tuijotti mustaan veteen. Häntä väsytti, ja nyt oli edessä pitkä kiertomatka ylivirtaan, järvelle, josta tämä joki sai alkunsa. Hän ei voisi kulkea alajuoksulle, koska siellä tulisi pian vastaan toinen, kartassa vielä leveämpi joki. Hänen järkensä sanoi, että pitäisi syödä ja levätä ennen matkan jatkamista, mutta kuitenkin hän kiiruhti suksilleen. Niin hän rämpi jokivarren tiuhassa pusikossa eteenpäin. Pian oli ylitettävä pieni puro, se onnistui vielä hyppäämällä. Mutta seuraava puro oli hankalampi, sen rannat olivat leveälti tulvan vallassa. Hän kahlasi mättäikössä sukset kädessä ja etsiskeli sopivan kapeaa kohtaa. Molemmat saappaat hörppäsivät jäistä vettä, ja kaksi kertaa oli hän vähällä kaatua pitkin pituuttaan vesisohjoon. Lopulta löytyi sellainen paikka, missä vankka koivu kasvoi aivan rannalla eikä purolla ollut leveyttä paria metriä enempää. Hän kokosi sahan ja kumartui sahaamaan puuta poikki. Hiki valui silmiin, häntä väsytti, ja hosuessaan hänelle kävi vahinko: sahanterä ponnahti puusta hänen ranteeseensa.

Säikähtäneenä Eero kahlasi rinkkansa luo ja kaivoi sidetarpeitaan esiin. Lumi värjäytyi punaiseksi, sahan hampaat olivat rouhaisseet ruman haavan, onneksi kämmenselän puolelle. Haaveri oli saanut hänet järkiinsä, ja hän tajusi, että hosuminen ei hyödyttäisi vaan voisi sattua jotain vielä vakavampaa. Sidottuaan haavan hän päätti heti puron ylitettyään pysähtyä ja levätä.

Hän havahtui aamuyöstä. Oli vielä hämärää. Sää oli viilennyt sen verran, että taivaalta leijaili isoja lumihiutaleita. Maisema muuttui postikorttimaisen kauniiksi. Riekot vekuttivat rämeikössä. Jokin iso pöllö lensi ääneti läheiseen mäntyyn alkaen puhista kumeasti. Sen kuullessaan puronvarressa kisailevat jänikset lopettivat hyppimisensä ja syöksyivät pensaisiin.

Aamutoimien jälkeen Eero lähti liikkeelle seuraten joenrantaa. Hän joutui siten tekemään joitain turhia mutkia, mutta ei ollut harhaan kulkemisen vaaraa. Näkyvyys oli erittäin huono. Lumisade muuttui määräksi rännäksi, ja hän kastui nopeasti sekä ulko- että sisäpuolelta. Vilunväreet puistattivat häntä vähän väliä. Minussa taitaa olla kuumetta, hän tuumi ja siirteli suksia varoen eteenpäin ja toivoi, ettei hanki pettäisi. Aivan liian usein niin kuitenkin tapahtui, ja kerta kerralta hän tunsi itsensä väsyneemmäksi ponnistellessaan uppolumessa.

Pitkän ajan päästä hän saapui järvelle ja kiertäen kaukaa joensuun sulan kulki yli jään – miten ihanan kevyttä oli hiihto kovalla pinnalla – ja nousi tunturikoivua kasvavalle rinteelle. Siinä hän pysähtyi ja laittoi ruokaa. Matkaa jatkaessaan hänen oli pian jälleen kaadettava puu selvitäkseen erään sivujoen yli. Siihen kului paljon aikaa, ja hän havahtui huomaamaan yön olevan kohta käsillä. Hän etsi kuivan männynalusen, ei jaksanut tehdä nuotiota saati lämmittää vettä, vaan kömpi suoraan nukkumaan.

Seuraavana aamuna hän olisi mielellään jäänyt makuupussiinsa, mutta pakottautui liikkeelle. Yhä sumuisessa säässä hän paarusti joenvartta alas. Tuon tuosta oli huilattava. Rinkkakin painoi aina vain enemmän, ja hän aikoi jo jättää koko kantamuksen, mutta tuli sentään järkiinsä.

Erästä taukoa istuessaan Eeron korviin rupesi tunkeutumaan tuttua ääntä ja yhtäkkiä hän tajusi sen kuuluneen jo kotvan aikaa: joutsenet! Jossain kaukana sumun seassa lauloivat joutsenett. Ne olivat siis tulleet, sittenkin hän ainakin kuulisi ne täällä erämaassa.- Ja kaiken lisäksi juuri silloin kaksi joutsenta tuli matalalla lentäen joen laitaa, tehden kaarroksen ne laskeutuivat jokeen, mikä sillä kohtaa virtasi leveänä ja rauhallisena. Kun valkeat linnut jalat

jatkuu sivulla 10

Tunturiladun kirjoituskilpailu

Kuvat: Uolevi Mättö

Avoin sarja IV
Saara Hakalehto

Kanootilla kotikorpea maailmankartalle

Odotellessa Juhan tuloa tutkin keittiönseinälle ripustettua maailmankarttaa. Kun oikein tarkkaan katsoo, siitä erottaa Soisalon pikkuisen vihreän läikän. Suomen mantereen suurimman saaren, kotiseudun, jota on aina tarkastellut vain autosta käsin. Kun mittailen vastapäivään kiertävää reittiä, se kattaa melkoisen möhkäleen Pohjois-Savoa. Kanoottimme kulkisi Kuopiosta etelään Varkauteen, Varkaudesta itään Heinäveden selälle, pohjoiseen Kermajärven kautta suurelle Suvasvedelle ja sieltä viimein Vehmersalmen lävitse takaisin Kallavedelle ja Kuopioon. Maailman valloitusta omin hartiavoimin. Euroopan olin kiertänyt junalla, Suomen polkupyörällä. Tällä matkalla olisimme niin lähellä luontoa, että kanootin pohjalta katsottuna eläisimme vieraiden kotivesien lävitse. Oleminen saisi veden rytmin.

Vastapäiselle rannalle ilmaantui ikäiseni ja kokoiseni miehen hahmo. Hyvästelen talonväen. Melon lahden yli asetellen hattua parhaiksi. Helle on jo aamussa tukahduttavan raskas. Juha lastaa makuupussinsa ja reppunsa omieni jatkoksi intiaanikanoottimme keskelle. Muutamassa minuutissa olemme ulkona Kettulanlahdelta ja tyynenä seisovalla avovedellä. Haemme yhteistä tahtia.

Kanootti on kotitekoinen lasikuitupursi. Hivenen normaalia leveämpi ja aika lailla raskaampi, mutta myös kestävä ja vakaa tuulella. Kaupungin rantahotelleilta kajakkeja lainanneet kesälomalaiset ohittavat meidät kevyin ilmavin melanvedoin, vaivautumatta edes virnistämään helteisen taivaspallon pohjavedessä matelevaa alustamme. Kuin linnut ne painelevat kauas edellemme. Niiden kyytiä lippojen alta kurkistellessa huomaamme, että rannekellot ovat jääneet kotiin.

– Suapahan lomaraahan, venyttelee Juha.

Kevyt kajakkimela on jaettu keskeltä kahdeksi, hieman normaalia kanoottimelaa lyhyemmäksi melaksi. Joutuu kurottamaan sen aavistuksen enemmän, että oma selkä kipeytyy yhden järven selän ylitettyään. Etumeloja määrää vauhdin, takameloja ottaa suunnan ja vaihtaa melontapuolta sen mukaan milloin edessä olija vaihtaa vastakkaiselle kyljelle. Vaikeinta on löytää mukavaa istuma-asentoa pelkissä uikkareissa hikoileville jaloille.

Pidemmän tauon pidämme vasta Puutossalmen lossilla. Jäätelöt ovat kioskilta lopussa, makoilemme laiturilla. Jo muutaman tunnin vesillä olon jälkeen koemme eronneemme maan elementistä, sen varassa elävistä. Yritän puhua vesillä elämisen eksistentiaalisesta ylemmyydestä, mutta matkatoverini on kiinnostuneempi ohiajavien neitosten autoista.

Ylitämme Sotkanselän kaartaen lievästi harhaan. Etsimäämme salmea ei heti näy. Mikään ei tunnu täsmäävän karttaan ja aurinko laskee kaikkea muuta kuin kompassin hyväksymään suuntaan. Salmen rannat ovat ruoppaamisen jäljiltä kivisiä. Tietysti yksikään moottoriveneellä kesäretkeilevä perhe ei yrittäisi muutenkaan sellaiseen rantaan: pajukkoa, repaleista maaperää, raivoisia hyttysparvia, jääkauden hylje ksimiä irtolohkareita, joihin murskata nilkkansa. Me vedämme kanoottimme korkealle lohkareiden väliin, sillä olemme liian väsyneitä jatkamaan. Tarkistan kanootin pohjan, mutta salmen kivikko ei näytä sittenkään pahemmin raapineen mahaamme.

Iltanuotio rantakalliolle, makkaraa ja leipää, aurinko laskemassa niin hirvittävän juhlallisesti, että luulisi elävänsä jonkun toisen nuoruutta. Kahden jätesäkin sisään kiedotut tavaramme ovat sittenkin päässeet kastumaan. Teltan pystytämme vähiten muhkuraiselle läntille rantakoivikkoon. Kalaa olisi liikkeellä, mutta ystäväni on arvellut kanoottia liian pieneksi vavoilleen ja minä poden yhä muinaisen tuulaastusretken jälkeistä vapinaa mitä tulee eläinten surmaamiseen.

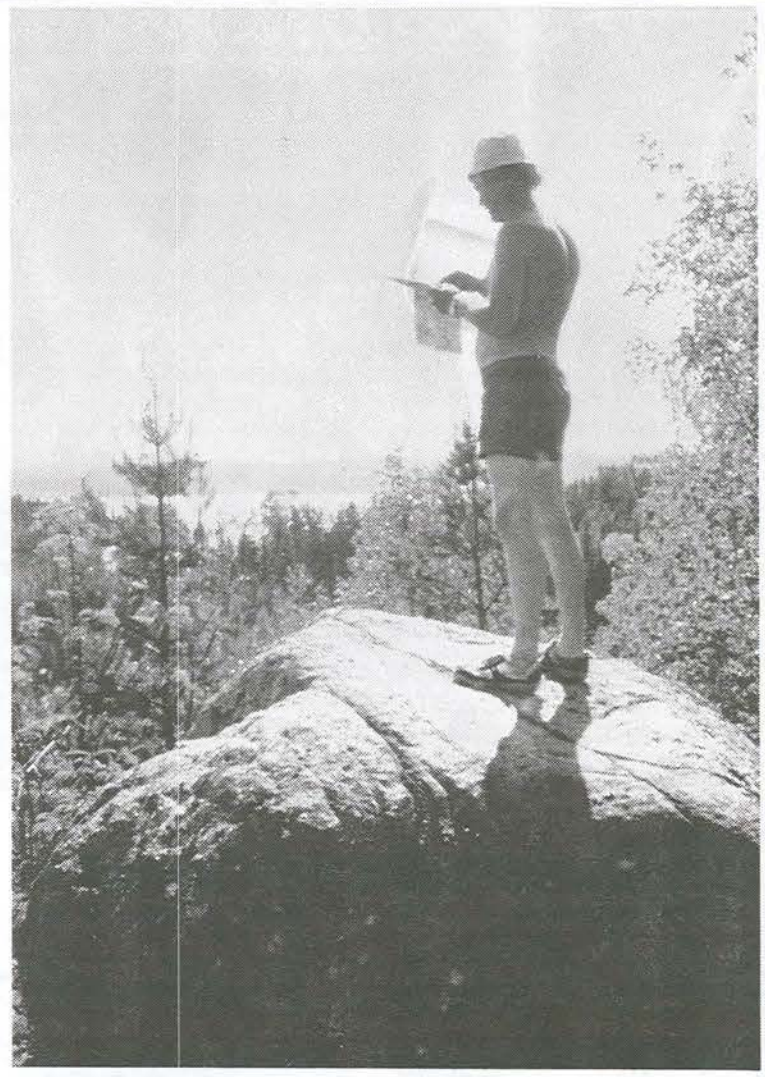
Eläimet huomaavat lempeytemme ja hammastahnavavat liikkumattomassa rantavedessä. Tiirat ulvovat illan ja yön, hyttysiä roikkuu satakunta teltan oviverkossa odottamassa sisäänpääsyä verijuhlaan. Aina muutama niistä onnistuu livahtamaan sisälle kamikazelleen.

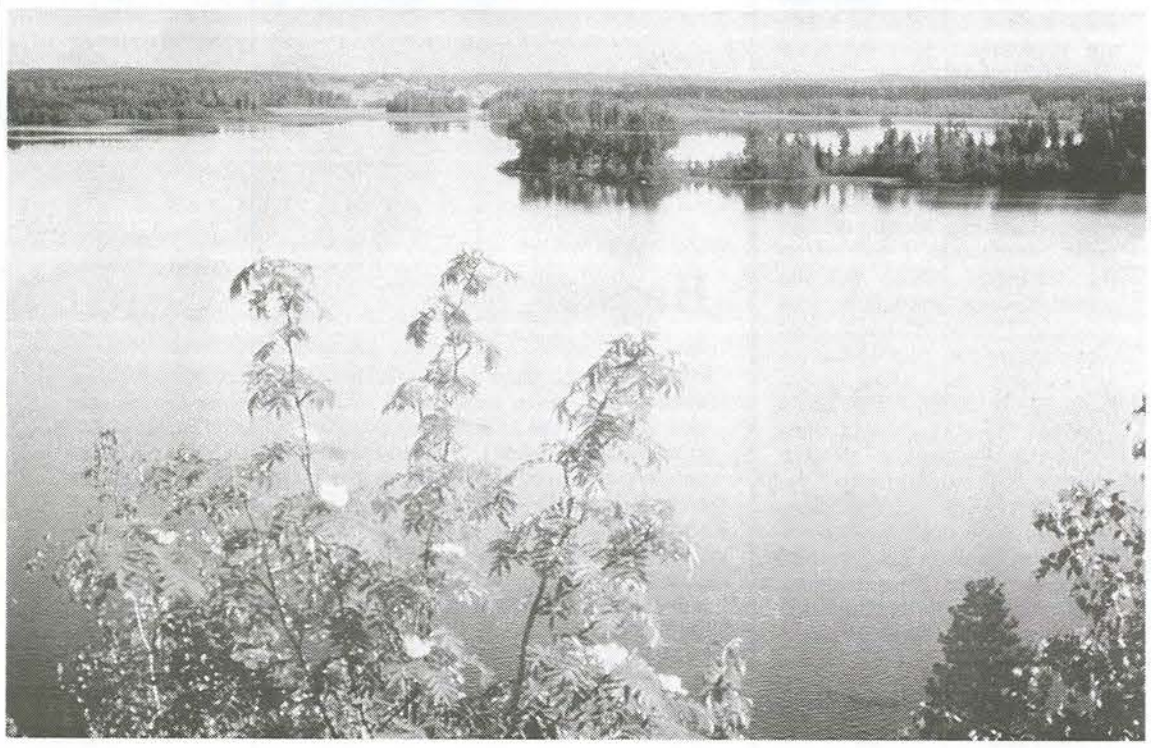
Tuuli on herännyt yöllä, aamulla se on jo luja. Nousemme kahdeksan maissa, aamiaistelemme leipää ja vettynyttä pullaa. Aurinko kumottaa yhtä kuumana kuin eilen, mutta vesi pauhaa viileämmin.

Päivästä tuleekin yhtä ponnistelua. Koiruksen veden suurin saari tuntuu kyllin tukevalta pysähtyä lounaalle, currykanaa ja riisiä, omenaa leivän päälle. Uin ja maistelen hurjaa etelätuulta likempää. Juha istuu rannalla savolaisittain pohdiskelevassa isäntämiehen kyyryssä ja polttelee tupakoitaan, jotka ovat säilyneet kuivina ties millä rakkauden eli myrkytyksen logiikalla.

Koirukselta livahdamme salmea myöten Konnusvedelle. Kurkistelemme tulevaan hyvissä ajoin, kohti kuusikkojen kätkemää koskea ja kanavaa. Hidastelemme kanoottia sen alkaessa imeytyä kohti Leppävirralle vievää koskea. Heinäkuun vesi on matalalla, koski vaisumpi kuin muistan lapsuudesta. Voimme nousta kanootista ja taluttaa sen yli matalimmista kohdista. Lopuksi sujahdamme sukkulaisesti viimeisistä kuohuista, koski ikään kuin henkäisee meidät Leppävirran puolelle. Itse virta onkin päivän hankalin osuus. Tuulee etelästä käsin, täyttää sitä kuilua tai kanjonia missä Leppävirta soluu veden ja ilman taipumuksista riippuen. Ponnistelemme vastavirtaan ja -tuuleen.

Vierasvenesatamassa pysähdymme jäätelölle. Soisalo, jota kierrämme, on sentään Savon vanhimpia asutusalueita. Emme voi täysin kulttuuria hylätä – siispä sen kylmistä hedelmistä nauttikaamme kesäpäivän himmentymättömässä hehkussa. Kioskin pullea myyjätär selittää innokkaasti miten kiireistä on ollut juhannuksesta lähtien. Meistä ei sanaa irtoa. Minä olen julistautunut metsäläiseksi ja Juhalle kaikki sanomisen arvoinen on valitessa tupakkansa kioskin hyllyltä. Istumme laiturilla ja arvioimme myöhäisten juhannusjuhlijain paluuta talon kokoisine veneineen.

Leppävirran jälkeen on edessä taas pitkä avoin vesi. Etelätuuli on herättänyt selällä niin hurjat aallot, että laskeskelemme uutta reittiä lännen puoleisten saarten suojassa. Joka ainoa melanveto on ponnistettava, että saamme kanootin pysymään edes lounasta kohden. Luulemme lavean Soukan lahden olevan suojaisamman veden aluetta, mutta lahdelta käsin puhaltaa isolle vedelle entistä uhkeammin. Kokee itsensä vallan alkuihmiseksi, kun aurinko porottaa ja tuuli pärskii vettä kasvoille – kunnes Juha Kanaria-hattu tekee kohtalonsa toisen lentomatkan. Pelastuspartiomme kääntyy maininkien harjoilla ja poimii lierikkään vedestä juuri ennen uppoamista.

Aina Tanskansaareen asti on vastatuulta, ei enää sietämättömän lujalla, mutta aallokon se saa kääntymään meitä päin. Täällä on laskemamme välietappi. Saari on rauha kaikesta päivän aikaisesta: ei ihmisiä, ei itikoita, ei edes kuumaa, koska tuuli puhaltaa ylös männikköharjulle, johon teltan laitamme kohti auringonlaskua. Uimme suojan puolella varjoisalla lahdella, alasti vilpoisassa vedessä. Jyrkälle rantakalliolle teemme pikkuruisen nuotion, kaikki on ruutikuivaa. Väsyttää, huulet rohtuneet, hammastahna kirveltää, pisaroi veteen ja hajoaa kuin jauho särkien mutusteltavaksi. Koivut näyttävät ohittaneen keskikesän, kuusikonkin vihreys on kuivaa ja janoista. Yritän ensiksi nukkua ulkona, sisälle telttaan vetäydyn auringon laskiessa ja hyttysten määrän alkaessa lisääntyä eksponentaalisesti.

Syvän, lyhyen ja täyttävän unen jälkeen heräämme ja arvioimme kompassilla kellonajaksi puoli seitsemän. On taas tyyntä ja makaava helle. Vedellä viriää heikko tuuli – tietysti vastainen. Suunnistamme viimeiset kilometrit Varkauteen voimalinjojen ja tehtaan piipun avulla. Kaupungin "keskusta" ja veneiden täyttämä lahti avautuvat äkisti eteemme.

Piilotamme kanootin pensaikkoon sillan alle. Tepastelemme kylälle, ostamme ruoat ja syömme herroiksi baarissa. Paluumatkalla pistäydymme aluesairaalalle vain nauttiaksemme urbaanimetsäläisen riemua ulostaa posliinille.

Lähestyessä tehtaan tukkiallasta meidät tavoittaa kajakkimeloja. Hän on ensimmäinen kohtaamamme retkeilijä sitten Kuopion. Hänkään ei osaa sanoa missä kaikki muut melojat ovat. Mies neuvoo milloin ja miten pääsemme kanavista läpi, korjaa esihistoriallisen käsityksemme, että olisimme velvoitetut maksamaan kanavan käytöstä. Kierrämme hänen kanssaan puutavara-altaan ja kerromme aikovamme Heinävedelle.

– Että työ tännään Heinäveelle ehi, varoittelee tuo melaveteraani. Muutamalla melan sipaisulla hän jo liitänyt pois. Jätämme huutamatta perään, ettei täsä mikään Soisalo Grand Tour ole kyseessä vaan kotisavon kartoitus.

Pinta laskee myötämme viisi metriä Taipaleen kanavassa, siirrymme uudelle isolle vedelle. Se tuntuu täydemmältä rantojensa laidoilta kuin edelliset vedet. Kuvittelen meidän siirtyneen eteläiseen Suomeen jonkin kynnyksen ylitse. Kaarramme nyt itään päin. Sivutuuli ja -aallokko saattelisi meitä mukavastikin, jos ei olisi niin luja, että pyrkii keikauttamaan kanootin. Vieraan mökin pihassa pysähdymme kysymään kaivovettä. Omistaja on luultavasti Kreikassa aurinkoa ottamassa, joten saamme jokahenkilön ikioikeuksin itse pumpata vetemme.

Itään jatketaan saarten suojassa. Yllättäen löydämme pitkän sisemmän lahden, joka on reittimme suuntainen. Kanootti pujahtaa lahdelle vain hieman itseään leveämpää laskuojaputkea myöten. Kuin suunnaton vihreä lisko se ilmestyy peilityynelle lahdelle ja säikyttää sorsat lentoon. Mankilansaaren ohitse on pieni aukea selkä, sen raadettuamme pysähdymme metsäiselle luodolle paistamaan makkaraa ennen illan pikataivalta. Luodolla on puuhun naulatun kyltin mukaan kalasääksen pesä. Jatkamme melontaa ja riidellessä miten linnun nimi taivutetaan eksymme liikaa etelään.

jatkuu sivulla 10

Kanootilla kotikorpea....

Aurinko on lipumassa horisontin taa, vesi tyyntynyt ja olisi paras keli meloa, mutta me olemme naatteja. Hämärä sisun kaltainen endorfiinilogiikka pitää meidät kuitenkin kiinni päivän tavoitteessa. Kysymme reittiä kalastajilta, pohjoisemmaksi. Juuri ennen kuin aurinko täysin katoaa taivaanrannan alle, löydämme Tappuvirran lossille. Siksi hurjan ja räjähtäneen näköisiä olemme, ettei alaston yöuimari uskalla metsänrajasta veteen ennen kuin olemme ohittaneet laiturin.

Vielä ponnistamme lyhyen selän yli. Näemme täydellisen leiripaikan, eivätkä uniset mielemme heti ymmärrä, että sellaisessa idyllissä on pakosta mökki jossain raossa piilossa. Hyväksymme ensimmäisen seuraavan vapaan rannan. Leirisaaren rannat ovat mättäiset, soiset, rämmimme sisemmälle maahan ja pystytämme teltan pienimpien puunjuurien päälle. Muistelen väsyneesti iltakeiton äärellä, että savisista lahdista on Savo eli muinainen Savolax nimensäkin saanut. Tätä muinaismuistoa hallitsevat linnut, sammakot ja liskot. Ne eivät anna spriituliemme häiritä nostalgisoivaa yönsinfoniaansa.

Nukumme niin raskaasti, että itikatkaan eivät pureudu nahkaamme koko yönä. Nukumme liikaa, olemme vielä herättyä väsyneitä ja ärtyisiä. Eilisen eksymisestä viisastuneina katsomme tarkkaan jokaisen saaren kömpelöltä GT-kartaltamme. On taas helteen tyyni, Juha istuu sitkeästi takki päällä poltettuaan kaiken nilkoista hartioihin. Löydämme laivareitin Ruotimonsaaren pohjoispuolelta. Tainnuttava seisova helle on uusi rasite tuulien jäätyä vesille.

Nyt on edessämme koko päivän puikkelehtiminen Heinäveden kirkolle saakka. Näemme matkan ensimmäiset matkustajalaivat ja teemme ensimmäiset johdonmukaiset huomiot mielekkäästä melonnan asennosta ja tavasta pidellä melaa. Rasittavin osa on edessä istuvalla meloessa vasemmalta puolelta; jostain syystä silloin pitelee tiukemmin ja saa vasemman käden sormet kipeille rakkuloille.

Munkulan lähellä oikaisemme laivareitiltä, puikimme puusillan ja valtatien alitse. Vaaluvirran lautta, samoin kuin kymmenen vuotta vanha karttamme, ovat historiaa ja tilalla on silta. Leiriydymme ihastelemaan sitä vastapäiselle rannalle, uimme ja syömme ja uimme, nukumme makuupussissa ettemme polttaisi enää enempää ihoa. Uni ei virkistä , järvi ei virvoita – ja juomavesi on miltei lopussa. Lähdemme ajoissa jatkamaan löytääksemme jostain lisää raikasta vettä. Laivareitti kiemurtelee Pilpalle asti kohtalaisessa myötätuulessa. Pilpan kohdalla yritämme ensin suoraan ylös koskesta. Se on muutaman askelen mittainen, mutta virta on voimakkaampi kuin neljä nuorta kättä. Lopulta solumme asiallisesti kanavalle ja annamme sen nostaa meidät tarvittavan 30 senttiä ylemmälle vedelle.

Ruokoveden jälkeen on taas uusi kartassa näkymätön yllätys. Kermavedelle vievä kapeikko on pelkkää vastavirtaa. Rannalla seisova mies kehoittaa meitä taluttamaan, mutta pinnistelemme luovimalla virtaa ylös. Vääräkoskea ylös hikoillessa muistelen jonkun melojan siinä hukkuneenkin, tosin alajuoksun suuntaan liialla vauhdilla tullessaan.

Ilta on taas palsamia kaikin puolin. Kerman kanava on vielä auki kun saavumme ja kanavavahti antaa meille raikasta vettä. Melomme alkavassa iltaruskossa. Yritämme leiriytyä niemeen kuusien suojaamalle hiekka-aukealle, kun kahdeksan lehmän iskuryhmä yllättää meidät kesken makkaranpaiston. Puhun niille ummet lammet MTK:n myönteistä propagandaa Juhan latoessa tavarat kanoottiin. Peräännymme hyvässä järjestyksessä ja löydämme seuraavasta saaresta vieläkin etevämmän leiripaikan: rehevä pöydän lailla tasainen, ruohon ja matalan heinän peittämä ranta-aukea, bonuksensa metsämansikkaa. Syömme makkaroiden jäähtyneet puoliskot, aurinko sammuu unelmoiden, vastapäisellä rannalla ui siksi nuoria ja kauniita suomineitoja, että varon lausumasta nuotioromantiikan freudilaisia tulkintoja. Puhe kantaa tyynen veden ylitse, kuuntelemme neitoja ja arvelemme toisillemme kuuluvalla äänellä minkä pankin ryöstäisimme Heinävedellä.

Tuuli viriää yöksi. Makaamme matkamme kolmion itäisessä kulmassa ja annamme itikoiden imeä jainilaistuvaa vertamme.

Sade herättää meidät aamulla. Jotain olennaista olikin puuttunut luontoelämästä. Raahaan kanootista muovin teltan päälle ennen kuin silmätkään kunnolla auenneet. Makailemme odotellen taukoamista, nukahdamme ja heräämme ropinan laantumiseen.

Idän myötätuulessa seilaamme Heinäveden kylälle, joka – kuten tunnettua – onkin Kermaveden eikä Heinäveden kupeessa korkean kupolimaisen harjun laella. Saamme juomavettä rantakioskista, ruokaa kylältä. Soitamme koteihin, että olemme otaksuttavasti hengissä ja jatkamme kohti luoteista. Keskipäivällä olemme taas vesillä. Laineikko alkaa ensin idästä, mutta sitten Kermajärven selältä kääntyy myötäiseksi ja vie meitä huljaa kyytiä Karviolle ja Varisselälle. Siellä meitä soutaa vastaan yhtä sisukas kaksikko, matkalla tavan puuveneellä Savonlinnaan asti. Myrskyä enteilevä tuuli repii meidät huutoetäisyydeltä. Pohdimme olleen ehkä liian aikaista ilmoittaa koteihin henkiinjäännistä.

Nytöniemen lähellä pidämme vain lyhyen uinti- ja lepotauon. Suvaksella meillä on vaikeuksia pitää kanootti edes myötätuuleen suorassa. Ehdimme tuttaviemme mökin rantaan juuri ennen kuin ukkonen ja sade jyrähtävät ylle. Talo on tyhjä, se tuntuu hyvältä väsymystämme vasten. Vain yö on synkkä kuin syksy kohti nojaisi. Päivä on ollut niin nopea ja aallon harjoilla, että uni ei ota tullakseen eksistenssinsä edelle ehtineeseen ruumiiseen.

Radio kertoo paljonko kello on. Vertaamme kompassiaikaamme ja toteamme yleisradion edistävän runsaat pari tuntia. Vesi on yöllä tyyntynyt ja muutenkin on rauha kuin kotinurkilla. Olen aiemmin purjehtinut Suvaksen ja Kallaveden väliä, joten karttaakaan ei enää tarvitse. Kukkarin syvä ja usein myrskyävä selkä on tällä erää tyynessä raskaasti, tumman sinen painamana. Puolivälissä alkaa sateen ripinän, mutta myrsky ei enää ota puhjetakseen. Kukkarin jälkeen huokaamme ja keitämme ruokaa.

Loppu matkaa on pelkkä seikkailullinen muodollisuus. On saatava ympyrä täyteen ja palattava samalle selälle, josta matkaan on lähdetty. Yövymme vielä Vehmersalmella ja saamme myyttiseksi seitsemänneksi päiväksi miellyttävän lyhyen, mutta sietämättömän hankalan osuuden kotimökille. Juuri viimeisen päivän tuuli on kovin ja vastaisin ja hieman väsyneempinä ja nuorempina saattaisimme päästä kanootin kiepsahtamaan nurin myräkässä. Ponnistelemme jokaiselta aallon pohjalta uuden huipulle, etenemme lahti lahdelta – emmekä tiedä onko lohduttavaa vai raivostuttavaa, että vastuksekkain päivä on vain kanootin kotisatamaan saattava hyvästely kesälle, josta olemme pakotetut palaamaan tietokoneidemme ja estetiikkamme pariin. Kotkatvedellä odysseiaamme kuitenkin kunnioittaa viimeinen myötäinen ja saavumme komeasti kotiin. Parantelemme huuliamme oluella ja lihapurkilla, paiskaamme kättä ja painelemme suuntiimme, maailmaan, jossa olemme tulleet yhtä erottuviksi kuin sen kartalle läiskäisty pieni suunnaton saari.

Joutsen laulua....

ojossa liukuivat mustaan veteen, nousi Eeron mieleen Kalevala ja Tuonelan joki. Hän kaivoi kiikarin povitaskusta. Siinä ne lipuivat, unelmien linnut... Niit aallot ne kantaa kuin kuultoa lunten... Kamerakin olisi rinkassa, mutta tuskin hän päässisi kuvausetäisyydelle. Ja voisiko mikään valokuva, miten hieno tahansa, koskaan välittää tätä tunnelmaa, lumivalkeita lintuja tummassa vedessä, usvahaituvien leijailua niiden yllä, hiljaisuutta, jonka rikkoi vain kaukaa kuuluva joutsenten laulu. Mieleensä Eero näkymän painoi, ja sen hän saisi mukaansa tältä kovan onnen retkeltä.

Iltaan mennessä hän oli laskujensa mukaan vielä jonkin kilometrin päässä tiestä, ja alkoi tuntua, että hän joutuisi yöpymään senkin yön erämaassa. Hän oli hiihtänyt halki vetisten soiden, kahlannut varvikkoisilla rämeillä, hyppinyt mättäältä toiselle rinnesuon pounikoissa. Lopen uupuneena, kuumeisena ja viluissaan hän istui nojaten männynkäkkyrään, kun hänen tulosuunnastaan alkoi kuulua moottorikelkan pärinä. Pian hänen luokseen ajoi mies vesi ja muta roiskuen.

Uula oli nähnyt miehen hiihtävän suolla jo päivällä ollessaan poroaitoja korjaamassa läheisellä vaaralla. Hän oli pannut merkille hitaan kulun. Joku lantalainen on taas tunkenut itsensä kairaan. Suksilla ollaan liikkeellä, vaikkei hiihtokelejä ole ollut kohta viikkoon. On se sentään oikeaan suuntaan menossa, mutta kovin näyttää olevan väsynyt, nojailee jatkuvasti sauvoihinsa. Uula muisti, että vain jokunen vuosi sitten muuan etelän mies oli hävinnyt näihin kairoihin. Yksin oli sekin hiihtänyt tunturiin, eikä sen koommin oltu nähty. Reppu oli löytynyt keväällä, kun Nilla oli ajanut siihen pahki kelkalla.

Lopetettuaan työnsä siltä päivältä Uula oli päättänyt kiertää miehen jäljille ja katsoa, oliko tämä selvinnyt tielle. Ja siellähän tuo istui jängällä vain parin kilometrin päässä. Uula pysäytti kelkan ja kaiveli tupakoitaan esille.

– Mahtaa olla hyvätkin hiihtokelit, hän sanoi ja näki miehen olevan melko sipissä.

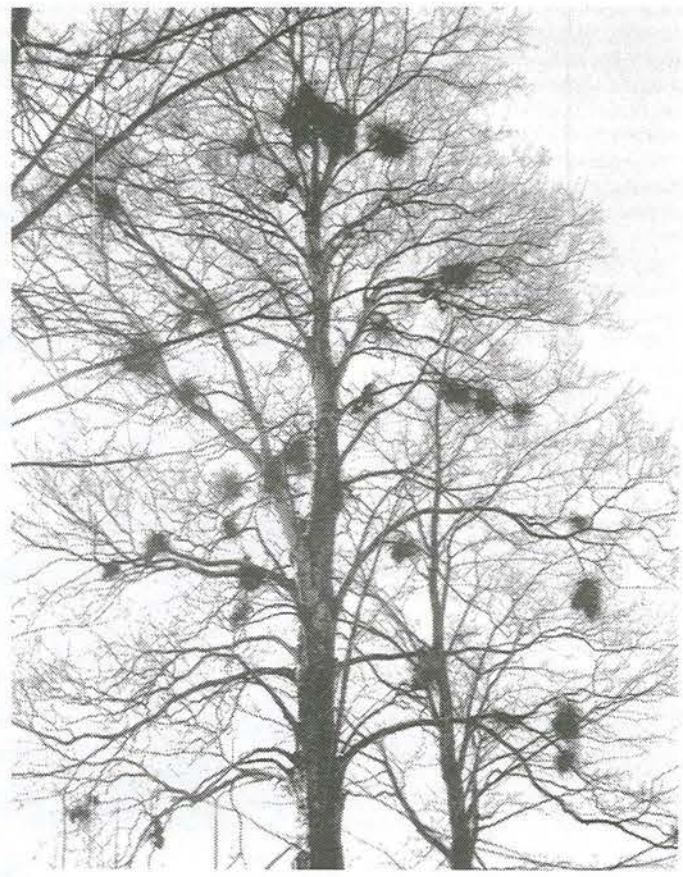
– Kyllähän se tässä, mutta metsässä on aika takkelaa, hymähti Eero.

– Taitaa olla viisainta, että tuut kyytiin, sanoi Uula, ja Eeron sukset ja rinkka laitettiin ahkioon, itse hän istui Uulan taakse, ja sitten mentiin. Porokämppä oli melko lähellä vaaran kupeessa. Siellä Uula teki tulet piisiin, ja vahvaa mustaa kahvia juotaessa hän kyseli Eerolta, mistä asti tämä oli tulossa. Kun Eero kertoi, Uula ihmetteli:

– Mitä sie siellä, eihän sulla näkynyt kalavehkeitäkään?

– Halusin nähdä joutsenten tulon, Eero selitti.

Uula tuumasi itsekseen, ettei lannan mies tainnut olla täysipäinen. Hän selitti, että helpomminhan joutsenia olisi nähnyt alamaissa, missä ne odottivat lumen ja jäiden sulamista tunturista. Miksi kummassa piti tarpoa kauas kairaan niiden takia? Eero katseli lappalaismiestä tovin ja sanoi sitten, että hän oli halunnut nimenomaan kokea joutsenten saapumisen erämaassa, niiden näkeminen jossain valtatien varressa ei ollut lainkaan sama asia. Hän ei ollut varma, ymmärsikö toinen, mitä hän tarkoitti.

Haaste!

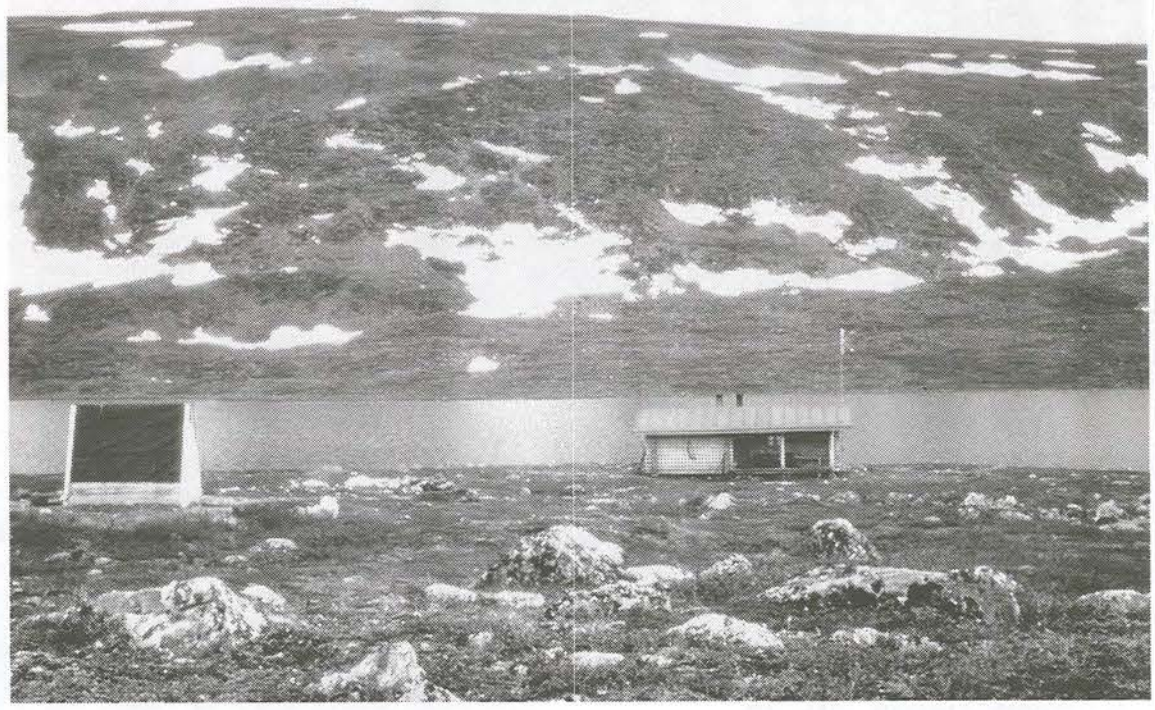
Haastan Tunturilatu lehden lukijat kera kameroiden kilpasille kuka löytää eniten tuulenpesiä yhdestä koivusta. Saadaanpahan yksi vivahde lisää luonnossa liikkumiseen nimittäin niskavoimistelu tähyillessä puiden latvuksia. Omasta niskastani on vähän paha puhua löysin näet oman koivuni kovin epäurheilijamaisesti. Huomasin sen autolla ajaessani. Kuvan koivu on Helsingin kaupungin alueella Pihlajamäen ja Malmin hautausmaan välisessä maastossa. Siis täysin urbaanissa city ympäristössä. Tätä kuvauskilpailua ajatellen ''paalutin'' tämän koivun omaan ''valtaukseeni''. Kuvan koivussa on 52 tuulenpesää, ne eivät tosin ole kaikki kuvasta laskettavissa, ovat toistensa tai rungon takana. Käydäänpä vaikka puiden juurilla ennen voittajan julistamista toteamassa tuulenpesin määrät. Toivon Teille arvoisat vastustajani hyvää kuvausonnea ja antoisia vaeltelu hetkiä.

Tauno Pajunen

Tunturiladun kirjoituskilpailu

Avoin sarja: sijat 5–9
Juhana Häme

Autiotupakulttuuri vaarassa

Pitsusjärvi, kesällä 1987. Lopettelimme autiotuvassa aamutoimia, kun pihaan jutasi valtava retkue vaellusrippikoululaisia.

Olimme kohdanneet saman joukon aiemmin lähempänä Haltia. Rippikoululaiset olivat jo ehtineet viettää Yliperän maastossa erinäisiä vuorokausia, ja heidän takanaan oli yli sata kilometriä. Mukana oli melkein pelkkiä ensikertalaisia, mutta koko ajan oli yövytty pelkästään teltoissa.

Pari poikaa astui sisään tupaan, juttelemaan uusien ihmisten kanssa, ehkäpä lämmittelemäänkin. Mutta pappi riensi perässä ja haki suojattinsa pois. Kun ei kaikkia voinut päästää tupaan tungeksimaan, tätä erioikeutta ei suotu yhdellekään.

Erilaisia nuoria

Meekonjärvi, samalla reissulla. Mainittu rippikoulu oli leiriytynyt järven rannalle kohtalaisen matkan päähän tuvista. Ohitimme rippikoululaisten asennon ja jatkoimme autiotuvalle.

Ei ollut tupaan mitään menemistä edes teenkeittoon. Se oli niin tupaten täynnä seurakuntanuoria, että seinät pullistelivat. Sanalla sanoen se oli valloitettu yksityiskämpäksi.

– Siinäpä oli kahdenlaista kirkon nuorisotoimintaa. Rippikoululaiset elivät erämaassa ketään häiritsemättä, mutta seurakuntanuoret olivat niin hienohipiäisiä, että olivat vallanneet koko pikkuisen kämpän omiin tarpeisiinsa.

Autiotupa vai yksityiskämppä?

UKK-kansallispuisto, kesällä 1988. Saavuimme vaellustoverini kanssa uudelle Suomun Ruoktulle pitkän taipaleen jälkeen keskellä yötä.

Astuimme sisään ruoktun avoimelle puolelle. Näytti kovasti siltä, että tämäkin oli yksityiskämppä, johon ylimääräiset vieraat eivät olleet tervetulleita. Laverit eivät olleet aivan täynnä väkeä, mutta tupa oli tulvillaan kamaa. Varusteita oli kaikissa muissa paikoissa paitsi kuivaustelineessä.

Asukkaat osoittautuivat partiolaisiksi.

Vaelluksemme kuluessa olimme nähneet saman paikkakunnan partiolaisia useilla autiotuvilla. Liikkeellä oltiin melkoisella joukolla, joka oli jakautunut osiin ja kansoitti autiotupia ympäri kansallispuistoa. Samanaikaisesti alueella oli liikkeellä iso vaellusrippikoulu, joka täytti vastaavasti varaustuvat.

Oli UKK-kansallispuistossa samanaikaisesti liikkeellä kolmaskin iso ryhmä. Se oli toinen vaellusrippikoulu, joka vaelsi omia aikojaan Vongoivalle ja siitäkin eteenpäin häiritsemättä muita retkeilijöitä. Tämä ryhmä nimittäin yöpyi teltoissaan eikä luuhannut tuvissa.

Mihin mahtuvat pienet retkiporukat?

Autio- ja varaustupia tuskin on rakennettu suurten ryhmien majoituspaikoiksi. Jos isot nuorisoryhmät täyttävät kämpät, jäävät tavalliset pienet retkiporukat ulkopuolelle. Kukaan ei enää nykyään poistu tuvasta tehdäkseen tilaa myöhemmin tulleille – tokko nuori polvi on tällaisesta vanhasta käyttäytymissäännöstä kuullutkaan.

Mielestäni terveiden, reippaiden nuorten pitäisi suurina ryhminä liikkuessaan jättää tuvat muiden käyttöön. Ne saisivat jäädä lähinnä pienten vaellusporukoiden tilapäisiksi yöpymispaikoiksi, jollaisina ne ovat palvelleet aikojen alusta asti.

Jos isot nuorisoryhmät valtaavat kämpät ja osoittavat usein samalla totaalista eräkulttuurin puutetta, ei suosituimmille retkeilyalueille enää kohta ole muilla retkeilijöillä asiaa.

Elämysten lähde vai ahdas massamajoitus?

Toivoisin niiden aikuisten, jotka vievät suuria nuorisoryhmiä erämaahan, pysähtyvän hetkeksi miettimään, ovatko pienet kämpät oikeita yöpymispaikkoja isojen ryhmien ohjatuilla vaelluksilla.

Autiotupa on viehättävä paikka vaeltajien tulla ja mennä. Siinä se kököttää, lämmin, karu kämppä, satojen vuosien perinteen mukaisesti ovi lukitsematta. Pieniä vaellusporukoita ilmaantuu kämpälle eri suunnista, eri aikoihin. Eri ikäisiä retkeilijöitä, erilaisin tavoittein, eri puolilta Suomea, joskus ulkomaalaisiakin joukossa. Tuvassa eletään vähin äänin, toisia häiritsemättä, jutellaan ehkä vähän, jos juttuseuraa löytyy, ja viimeistään aamulla hajaannutaan taas eri suuntiin. Kämppä jätetään lähtiessä hyvään kuntoon, valmiit pilkkeet odottamaan seuraavia kairankiertäjiä... Pieniä elämyksiä, lepoa, hyvää oloa, erätoveruutta.

Autiotuvassa voivat parhaimmillaan yhdistyä sekä erämaan rauha että vähäeleinen sosiaalinen elämä.

Mutta jos tupa on ison nuorisojoukon kansoittama, ei se tarjoa muille näitä kämppäkulttuurin elämyksiä.

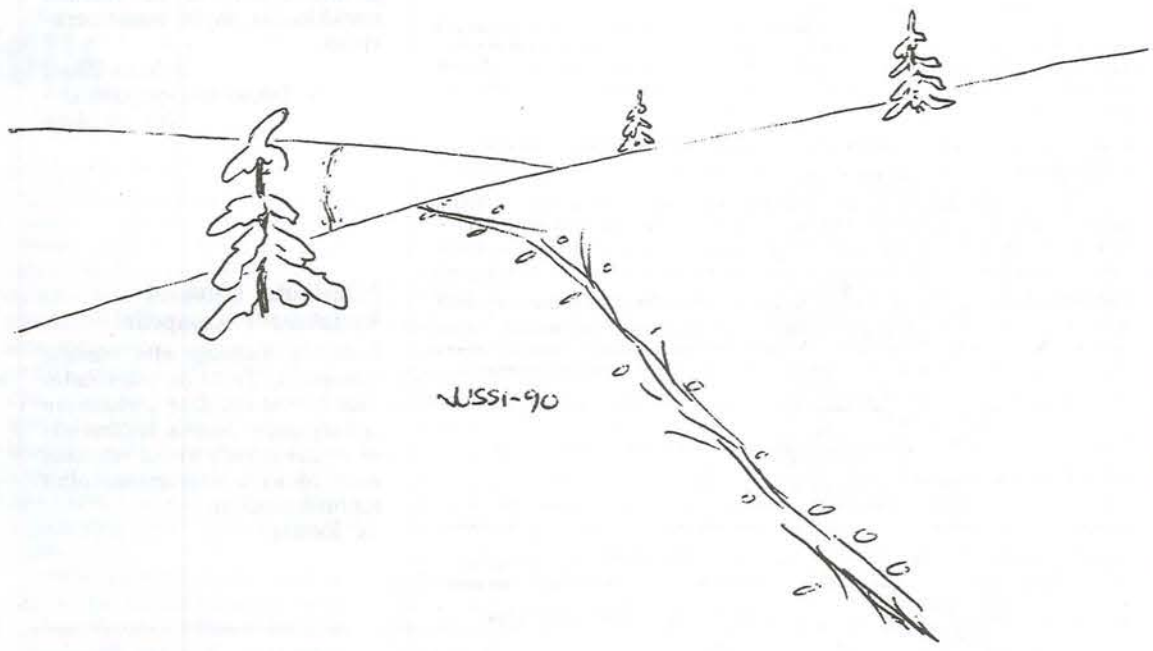
Eikä sitäpaitsi tarjoa nuorille itselleenkään. Ahtaissa sisätiloissa ryhmä hälisee, on levotonta, tunkkaista, suorastaan tungostakin. Eli sitä samaa, mitä nuoret kokevat muutoinkin, kaupungissa, koulussa...

Näin tehdään muistoja

Miten erilaiset muistot jääkään sellaiselle nuorisoryhmälle, joka ei takerru tupiin vaan yöpyy omin avuin, teltoissa, vapaassa erämaassa.

Useimmat johdettuihin massavaelluksiin osallistuvat nuoret ovat erävaelluksella ensi kertaa. Juuri tämän ensimmäisen retken jättämistä muistoista riippuu, millaisissa merkeissä he tekevät seuraavat vaelluksensa – ja palaavatko näille selkosille enää koskaan. Oman ryhmän ylikansoittamista kämpistä saattaa saada ikuisen kammon Lapin-vaelluksia kohtaan.

Yksinäinen kulkija

Rinkkaa selässä ja suksia käsissä roikottaen saapastelen sillan yli vartion hiljaiselle pihalle. Vain koira haukahti tutulta paikaltaan jokitörmältä. Piha-aurauksen reunassa kiinnitän sukset, ähisten raskaan repun alla ja katseen seuratessa metsän reunaan katoavaa kelkkauraa. Vapautuva huokaus rinnasta ja sitten päättäväisesti liikkeelle.

Ennen sähkökoneen jumputus seurasi minua kauas metsään, mutta ei enään.

Vähän myöhemmin, latvahaaran ylitettyäni, nojaan puuskuttaen sauvoihin suuren suoaukean reunassa. Aamuauringon kirkkaassa valossa kylpevä keväinen hanki häikäisee silmiä. Mahtava tunne. Kuin höyryjuna se tulee suoraan sydämeeni. Keväisen erämaan vastustamaton kutsu! Vuodesta toiseen, seuraan sitä kutsua.

Alku on aina vaikeinta. Paita höyryää ja hiki valuu saappaisiin asti. Sitkeästi junnaa yksinäinen hiihtäjä loputtoman tuntuisia suolakeuksia. Lopulta kohtaan poroaidan ja sitä seuraten jatkuu laahustava, rinkan painon musertama hiihto. Iltapäivällä saavutaan Härkämurustan rinteet. Muistan kuinka myrskyn jälkeen lasku oli todellista taiteilua. Tuhansia kaatuneita puunrunkoja. Ja viimein... Jaurujoki. Minun rakastama erämaavirta. Siellä tavoitin itseni lähes kaksi vuosikymmentä sitten. Nuorena ja innokkaana Lapin kulkijana. Sinne olen aina palannut. Oikean autiokämpän kuluneella ritsillä voi lueskella pientä kirjaani tai jutella kaminan hehkuvassa lämmössä muiden samanhenkisten kulkijoiden kanssa.

Yhteistä meille on rakkaus luontoon ja hiljaisuuteen.

– "Hiljaisuutta rakastava vaeltaa viisauden tietä. Se on mielettömyyttä houkkioille ja heitä on paljon." – Mutta ei täällä, ei Jaurujoella.

Aamulla hiihdän joen rantaa ylöspäin. Yöpakkasen kovettama hanki rahisee suksen pitopohjan alla... hieman häiriten harrasta kulkuani. Joki jymisee ohentuneen jääkannen kahlitsemana. Tunnen sen voiman. Sivuhaara on vielä kunnolla jäässä ja ylitän sen helposti. Mutta sitten, tuntia myöhemmin pyyhin hikeä naamaltani suvannon rannalla. Pääkoppa pipon alla raksuttaa ylikierroksilla. Yli on mentävä. Tahvon sauna ja Vongoiva ovat siellä. Remmit auki ja hyvinhän se siitä. Tuvalla on muitakin. Meluava iso porukka, jonka kiertäminen aina maksaa vaivan. Vai muita!

Illalla saunan autuaat löylyt pehmittivät kaikki ennen aikojaan. Vain tasainen kuorsaus kuuluu suurten kuusten katveesta lymyävästä tuvasta.

Pilvipoutainen aamu on jo pitkällä, kun työntelen suksiani Tyyro-ojan varressa. Huolestunut ryppy otsalla seuraan pilvien kulkua. Kuten varmaan jokainen tunturiin nouseva, juuri tänään toivoisin niiden olevan muualla. Vongoiva... niin. Koluttuani aikana tuntureita, valitsin Sinut omakseni. Huipulta voin katsoa kauas, kauas sinisseen horisonttiin. Luojan luoma maailma jalkojeni juuressa on upean kaunis, juuri sellainen kuin haluankin sen olevan. Jopa ihmisen loputon ahneus häipyy autereeseen, altaan muodossa.

Täällä voin hengittää vapaasti ja antaa ajatusten levätä. Tai lentää, miten vain.

– "On niin paljon, mitä ei tarvitse sanoa" –

Laskiessani mahtavia selänteitä ikuinen poikamaisuus ja vauhdin hurma voittavat aikamiehen järjen. Siihen ei olisi varaa.

Kolmas vaelluspäivä illassa ja ensi yönä toivon jo korpikuusien puhuvan minulle. Niiden salaperäisiä kuiskeita, niitä olen hyvin nöyränä tullut hakemaan.

Myöhemmin... paluumatkalla mietin: Mistä löytäisin samanhenkisen retkikaverin itselleni? Rakastan luontoa ja oman ladun tekemistä erämaihin ja tuntureille, mutta muuten olen hieman vetäytyvä mietiskelijä. Korpikuuset ystävinä.

Nimim: Koilliskairan kulkija
Pohjanmaalta

Kaamosvaellus Kiilopäältä 30.11.–9.12.1990

Ryhmän maksimikoko 10 henkilöä.
Ilmoittautumiset: Olli-Pekka Karlin p. 921–876338.

Kämppätietoa susille

on kirja, jonka Ulla Saarinen Kavtsista kokosi joskus 70-luvulla yhteenvedoksi Lapin retkeilyalueilla erämaassa olevista kämpistä, kammeista ja muista kömmänöistä.

Kirjan ilmestymisen jälkeen kämppiä on tuhoutunut ja uusia on rakennettu, ja nyt urakkanamme on koota ja saattaa tiedot ajan tasalle v. 1990 aikana uutta kirjaa varten.

Jos sinulla on ao. kirja, kerropa meille havaitsemasi ja mahdollisesti kirjaan merkitsemäsi eroavaisuudet tai muuttuneet asiat.

Vaikka sinulla ei vielä tätä kirjaa olisikaan, saatat silti tietää arvokkaita asioita kämppätilanteesta, joten kerro myös näistä!

Muutosten ja korjausten osalta viittaa kirjan numerointiin, ja uusista kerro mahdollisimman tarkasti:

★ alue
★ kartan nimi, numero ja mittakaava
★ karttakoordinaatit
★ kämpän nimi (mikäli tiedossa)
★ kuvaa lyhyesti kunto, sijainti ja löytyminen
★ aika, jolta tieto on peräisin
★ onko merkattu karttoihin, ja jos on niin mihin
★ mahd. erikoistiedot esim. käyttömahdollisuuksista

Työryhmämme Saarinen/Rönnberg/Reittamo käytössä on alkuperäinen kämppätietoa-kirja, sen täydennyssivut sekä MH:n autiotupaluettelo. Kaikki tieto on tervetullutta, yksittäisetkin tiedon sirpaleet!

Katsele ja kuulostele myös vuoden reittiesi aikana kämppiä sillä silmällä, ja kerro havainnoistasi meille!

Kämppäkirja-asiassa yhteyksiä hoitavat:
Ulla Saarinen Kiertokuja 9, 02300 Espoo puh. 90–8011474
Matti Reittamo Kauppaneuvoksentie 12 A 9, 00200 HKI puh. k. 90–692 6261 t. 90–527 3307
Suurenmoiset kiitokset tiedoista!

KAVTSIN KÄMPPÄTIETOKERÄYS
"Kämppätietoa susille" uutta versiota varten.

Alue jolla kämppä sijaitsee (rengasta):
1. Käsivarren ylätunturit 2. Käsivarren välitunturit 3. Enontekiön maanselkä 4. Pallas-Hetta 5. Läntinen keski-Lapin kaira 6. Lemmenjoki-Vasko 7. Ivalojoki-Appis-Rahajärvi 8. Muotkatunturit 9. Utsjoen läntinen kaira 10. Utsjoen itäinen kaira 11. Inarinjärvi ja takamaa 12. Sarmi 13. Saariselkä 14. Itäkairan pohjoisosa .

Kämpän nimi ja numero Kämppätietoa susille -76 monisteen mukaan, jos tiedossa:_____

Karttalehti jolla kämppä sijaitsee: ensisijaisesti 1:50000 topografikartta (nimi ja numero), sekä myös mahdollinen alueelta oleva retkeilykartta:_____
_____

Kuka omistaa kämpän, kuka hoitaa? Milloin rakennettu? Milloin korjattu? Avoin vai lukittu?_____
_____
_____

Onko puhelin?_____

Onko sauna? Millainen?_____

Kuvaus kämpän sijainnista_____
_____
_____

Kuvaus kämpästä: yleiskunto? kesä- vai talvikäyttöinen?_____
_____

Yöpymistilaa lavereilla _____hengelle, ja lisäksi lattialla _____hengelle

tuvan muu kalustus_____

lämmityslaite ja sen kunto_____
_____
_____

onko puuta? puuhuolto? jätehuolto?_____
_____

vesipaikka, jos erik._____
_____
Muuta erikoista _____
_____
_____
Kenen tieto (nimi)_____
pvm jolloin kämppä nähty (kk, vuosi)_____

Suurenmoiset kiitokset tiedoista.
Pyydetään postittamaan osoitteella:
Ulla Saarinen
Kiertokuja 9
02300 Espoo puh 90-8011474

Trangian....

jatkoa sivulta 7

sekä siinä käytettävät kaasusäiliöstä vähän hankalasti täytettävät 40 gramman vetoiset kaasukasetit. Kovilla pakkasilla on propaanin käyttömahdollisuus kuitenkin tämän keittimen merkittävä etu.

Propaania myydään pienissäkin säiliöissä, mutta propaanisäiliöt eivät ole kertakäyttöisiä vaan täytettäviä teräspulloja, tukevatekoisina aika painavia.

Seoskaasua aina Lappiin

Nestekaasukeittimistä puhuttaessa huomautetaan usein siitä, että butaani ei kaasuunnu pakkasella. Kaasuuntuminen alkaa kuitenkin kokemukseni mukaan heikentyä haitallisesti jo lämpötilan ollessa vielä plussan puolella mutta lähestyessä nollaa. Kun lämpötila saattaa Lapissa milloin tahansa painua etenkin yöaikaan varsin alas, on Lappiin suuntautuville eräretkille mielestäni kesälläkin syytä varustautua "talvikaasulla" eli propaani-butaani-seoskaasulla.

Seoskaasukaan ei sovellu kaikkiin keittimiin; sitä kielletään käyttämästä esim. Primuksen camping-tyyppisissä keittimissä.

Nestekaasukeitintä ostettaessa on syytä ottaa tarkoin selvää, millaiselle kaasulle se soveltuu. Siten vältetään sekä pettymykset että turvallisuusriskit.

Primuksen seoskaasusäiliö on kapea ja korkea, muodoltaan varsin kiikkerä. Trangian nestekaasupolttimen käyttäjän on turvallisuussyistä aiheellista hankkia kaasusäiliön pohjaan kiinnitettävä muovinen tukirengas, jotta säiliö pysyisi kunnolla pystyssä. Primus-myrskykeitintä käytettäessä ei tätä ongelmaa ole, koska kertakäyttösäiliötä ei yhdistetä keittimeen, vaan siitä täytetään keittimen omat kaasukasetit.

Tässä käsitelty nestekaasupoltin on Trangian oma lisävaruste, kun taas yllämainittu "talvikaasu", muovinen tukirengas ym. ovat Primus-tuotteita. Itsesulkeutuvalla venttiilillä varustettuja butaanisäiliöitä on Suomen markkinoilla myös muunmerkkisinä.

Juhana Häme
Tukon tiedotuspäällikkö
Kavtsin jäsen

Hämäläiset kiitokset karjalaiselle Kumpelle!

Kaikesta huomasi että olimme odotettuja. Teillä on uskomattoman hienot erämaat karhuineen ja kurkineen. Nautin sydämestäni mukanaolosta kuten varmaan moni muukin vieraananne ollut tunturilatulainen.
TC Kolbma

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Aineisto seuraavien Tunturilatulehteen tulee olla perillä 3.1.1991 os. Uolevi Mättö, Erkylänk. 21 as 4 05820 Hyvinkää.

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Toimintamuistio

Syyskokous ja susiaiset 20.–21.10 Nurmijärven Kiljavalla, Hyvinkään kaupungin Haukilammen toimintakeskuksessa. Hyvinkäälle junilla saapuvien tiedoksi. Linja-autoasemalta lähtee Rajamäelle linja-autoja seuraavasti: 8.10, 9.10, 9.35, 11.15. Rajamäeltä voi jatkaa taksilla.

Tsietsan kerhoviikko Susi-Talaksella 23.–30.3.91.

Susiviikko Susi-Talaksella 30.3.–6.4.91 Ovtsin järjestämänä. Yhteyshenkilö: Sakari Jarva p. 941–251632.

Kavtsin kerhoviikko Susi-Kiisalla 30.3.–6.4.91.

Kolbman kerhoviikko Susi-Talaksella 6.–13.4.91.

Kirjoituskilpailun tulokset

Tunturiladun järjestämään kirjoituskilpailuun saapui määräaikaan menness 14 kirjoitusta 12 nimimerkiltä. Kaikki osallistuivat avoimeen sarjaan.

Arvostelulautakunta, johon kuuluivt Yrjö Suuniittu pj. Kullervo Kemppinen, Anneli Räikkälä ja Antero Tarvainen, piti kirjoitusten tasoa hyvänä.

Sijoille 1–4 tulleet kirjoitukset arvostelulautakunta asetti paremmuusjärjestykseen.

Sijoille 5–9 tulleita kirjoituksia ei sen sijaan asetettu paremmuusjärjestykseen.

1. Joutsen laulua	Timo Lavola
2. Miestan Ullan vyö	Heikki Halonen
3. Veteraanit viittapoluilla	Ulla Saarinen
4. Kanootilla kotikorpea maailmankartalle	Saara Hakalehto
Kullankaivajat	Heikki Halonen
Autiotupakulttuuria	Juhana Häme
Pohjoismaista tunturiretkeilyä vuosisadan ensimmäisellä neljänneksellä.	Matti Isotalo
Pohjoisesta tuulee	Mauri Kanninen
Eräretkeilyä	Tiina Virtanen

Kokouskutsu

Tunturilatu ry:n syyskokous pidetään 20.10.1990 klo 13.00 alkaen Nurmijärven Kiljavalla, Hyvinkään kaupungin Haukilammen toimintakeskuksessa.

Esillä yhdistyksen sääntöjen syyskokoukselle määräämät asiat.

Tampereella 5.5.1990
Johtokunta

Tunturiladun syyskokous ja susiaiset

Hyvinkään kaupungin Haukilammen toimintakeskuksessa Kiljavalla 20–21.10.1990
Tilaisuus alkaa syyskokouksella lauantaina klo 13.
Osallistumismaksu susiaisiin 30
Täysihoitopaketti (2 ateriaa, aamupala, sisämajoitus tai telttapaikka ja os.maksu) 110 mk
Vuodepaikka (40 kpl) 30 mk
Tiedustelut ja ilmoittautuminen
Markku Salminen 90–2919 916
Anja Pajunen 914–28 901

TERVETULOA
TUNTURILATU RY TUNTURIKERHO KUOKTE

